

**Przewodnik Turystyczny
Miasta i Gminy Bodzentyn**

**BODZENTYN
I OKOLICE**

Wydawca:

Urząd Miasta i Gminy w Bodzentynie
ul. Suchedniowska 3
26-010 Bodzentyn

Tekst:

Tomasz Fąfara, Ewa Kita, Urszula Oettingen,
Marcin Sikorski, Ewa Świątkowska

Zdjęcia:

Zdzisław Cozac, Tomasz Fąfara, Ewa Kita,
Urszula Oettingen, Sławomir Rakowski,
Marcin Sikorski, Paweł Szczepaniak,
Dagmara Zagórska

Opracowanie, skład i druk:

R2 Print Adam Rytter
ul. Bielska 61/1
09-400 Płock

ISBN: 978-83-65670-17-5

*„Tam, gdzie biegnie dolina od Wzdołu do Słupi
I gdzie Góry Klonowskie stanęły szeregiem,
Na niewielkim pagórku ponad Psarki brzegiem,
Leży cichy Bodzentyn – stary gród biskupi...”*

/S. Cieszkowski/

SPIS TREŚCI

Wstęp	8
Historia i zabytki	13
Narodziny Bodzentyna	14
Trudne czasy	16
Okres zaborów	16
Lata II wojny światowej	20
Czasy powojenne	21
Współczesność	21
Honorowi Obywatele	24
Układ urbanistyczny	27
Ruiny Pałacu Biskupów Krakowskich	27
Mury obronne i dawne bramy	31
Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika	32
Kościół Św. Ducha w Bodzentynie	38
Zagroda Czernikiewiczów	39
Ratusz w Bodzentynie	40
Figura Św. Floriana	41
Nekropolie bodzentyńskie	43
Miejsca pamięci narodowej na terenie gminy	46
Klasztor w Świętej Katarzynie	57
Krzyż na Łysicy	58
Kapliczka Janikowskich zwana Kapliczką Żeromskiego	59
Pamięci „Puszczy Jodłowej”	61
Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny we Wzdole-Kolonii	62
Cmentarz parafialny we Wzdole-Kolonii	63
Kapliczka Św. Barbary	65
Obiekty małej architektury sakralnej	65
Szkola Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Psarach-Starej Wsi	66
Płyta Stefana Żeromskiego na Górze Sieradowskiej	67
„Gwiezdne Miasteczko” w Psarach-Kątach	68
Dzbaniska we wsi Kapkazy	69
Turystyka i przyroda	71
Świętokrzyski Park Narodowy	72
Natura 2000 – Łysogóry	73
Ścieżki piesze i rowerowe	76
Ścieżka pieszo-rowerowa (Krajno-Bodzentyn)	76
Zielony szlak turystyczny im. Jerzego Głowackiego	77
Szlak niebieski im. Edwarda Wołoszyna	78
Czerwony szlak turystyczny im. Edmunda Massalskiego	82
Przyrodniczo-kulturowa ścieżka edukacyjna zielona „Śladem kolejki wąskotorowej”	85
Szlak turystyczny „Góry z Natury”	87
Rekreacja	89
Wilkowski zalew	90
Zimą w Bodzentynie każdy odnajdzie coś dla siebie	91
Wiosna, lato, jesień, zima cały rok aktywnie w Bodzentynie	92
Wydarzenia kulturalne	93
Stowarzyszenie „Świętokrzyskie Tkaczki”	97
Kalendarz wybranych wydarzeń	98

Szanowni Państwo,

z wielką przyjemnością oddaję w Państwa ręce przewodnik turystyczny prezentujący Miasto i Gminę Bodzentyn. Mam nadzieję, że przyczyni się on do umieszczenia naszej ziemi na szlakach Państwa wędrówek oraz zachęci do lepszego poznania bogatej historii tego wyjątkowego miejsca. Jestem przekonany, że Ci z Państwa, którzy dobrze znają gminę dostrzegą szereg zmian, jakie zaszły na przestrzeni ostatnich lat. Tych zaś, którzy nie byli w tych pięknych okolicach, serdecznie zachęcam do ich odwiedzenia i spędzenia wolnego czasu.

Przewodnik, który Państwu przedstawiam jest próbą ukazania w barwny i interesujący sposób walorów naszej gminy. Pragnę odświeżyć jej nowe turystyczne oblicze, jak również tradycyjną spuściznę, której ślady możemy jeszcze dostrzec w środowisku kulturowo-przyrodniczym. Bez wątpienia można stwierdzić, że Gmina Bodzentyn, leżąca w samym sercu Gór Świętokrzyskich, jest jednym z największych skarbów całego regionu. Mam nadzieję, że zaprezentowane krajobrazy, zabytki oraz atrakcje turystyczne zachęcą Państwa do odwiedzenia nas niebawem...

Burmistrz Miasta i Gminy Bodzentyn

Dariusz Skiba

 Droga
 główna
 Droga pieszka
 Granice miejscowości
 Droga polna lub leśna
 Las
 Teren mieszkalny
 Pole, łąka
 Zabudowa handlowo-usługowa

 Góra, szczyt

- wyciąg krzesełkowy
- Rzeka, jezioro, zbiornik wodny
- Cmentarz
- Boisko sportowe
- Rezerwat przyrody

Wstęp

Miasto i Gmina Bodzentyn to niezwykle atrakcyjny turystycznie region w samym sercu Gór Świętokrzyskich, a bliskość do większych okolicznych aglomeracji stanowi dodatkowy atut.

Unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe, bogata historia, a także niepowtarzalna atmosfera, sprawiają, że jest to wyjątkowe i atrakcyjne miejsce wypoczynku dla każdego.

Różnorodny krajobraz w gminie Bodzentyn stwarza idealne warunki nie tylko do wycieczek pieszych i wędrówek po Łysogórach, ale również do uprawiania narciarstwa biegowego, zjazdowego, a także kolarstwa górskiego, a nawet i wędkarstwa.

To właśnie u nas będziecie mogli schronić się w cieniu starodawnych drzew, odkrywać tajemnice średniowiecznego zamku oraz

Ruiny Pałacu Biskupów Krakowskich w Bodzentynie, fot. Tomasz Fąfara

Dla miłośników kultury ludowej poznawanie naszego lokalnego folkloru, w którym wciąż żywe są tradycje i obrzędowość, to nie-samowita pełna przygód podróż w czasie.

przemierzać gołoborza, gdzie jak głosi legenda – kiedyś swoje sabbaty odprawiały świętokrzyskie czarownice.

Widok na Bodzentyn, fot. Tomasz Fąfara

Serdecznie zapraszamy wszystkich turystów poszukujących atrakcyjnego i urozmaiconego wypoczynku, do odwiedzenia naszego wielowiekowego miasteczka, okolic niezwykle pięknych i niejednokrotnie bogatych w historię, których poznawanie odstąpi przed Państwem skrywane tajemnice.

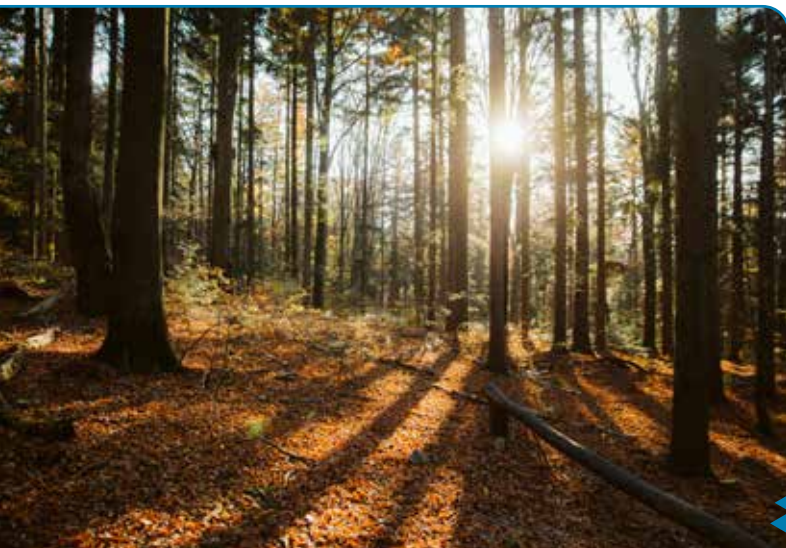
Nasza Gmina oferuje szeroki wachlarz bazy noclegowej, od luksusowych pensjonatów po pokoje w licznych gospodarstwach agroturystycznych.

Dlaczego warto nas odwiedzić?

» Nacieszysz oczy malowniczymi krajobrazami, łagodnymi falami pól uprawnych i górującymi nad miastem i gminą wzniesieniami, Góry Miejskiej i Psarskiej oraz szlakiem tury-

stycznym prowadzącym przez Puszcę Jodłową do Świętej Katarzyny.

- » Pospacerujesz przez dwa rynki i wybrukowane kocimi łbami uliczki.
- » Odkryjesz skarby ukryte w bodzentyńskiej kolegiacie i rozbudzisz wyobraźnię widokiem zamkowych ruin.
- » Poczujesz ducha historii... i wypoczniesz.
- » Poznasz zabytkowy układ urbanistyczny Bodzentyna z wieloma jeszcze domami drewnianymi i murowanymi, które wciąż posiadają sienie przejazdowe z bramami.
- » Zobaczysz siatkę prostokątnych uliczek łączących Rynek Górny z Dolnym, a także pozostałości średniowiecznych murów obronnych.

Szlak na Łysicę, fot. Tomasz Fąfara

- » Przemierzając Puszcę Jodłową, odkryjesz jej skrywane tajemnice, a może nawet ścieżki, którymi podążał Stefan Żeromski.
- » Odwiedzając nasze miejsca pamięci, poznasz wiele historycznych postaci, które swoimi postawami godnymi szacunku, umiłowania i oddania własnej ojczyźnie bronili jej i poświęcali się dla niej.

Powierzchnia – ok. 160 km²

Urbanizacja – 19%

Pola uprawne – w 2010 roku uprawy roślinne prowadzone były na powierzchni 3223,97 ha gruntów ornych.

Lasy – 7241,68 ha

Liczba sołectw – 23

Liczba miejscowości – 36

Liczba ludności – 11 438 osób (stan na 01.01.2021 r.)

Sąsiednie gminy – Nowa Słupia, Bieliny, Górnio, Masłów, Łączna, Suchedniów, Wąchock, Pawłów.

Atrakcyjne położenie gminy Bodzentyn, bogactwo walorów środowiska przyrodniczego, piękne krajobrazy, jak również ciekawa historia miasteczka oraz obecność terenów chronionych wyznaczyły kierunek rozwoju gminy w stronę turystyki, agroturystyki, ekologii i rekreacji.

Ukształtowanie terenu sprzyja rozwojowi turystyki pieszej i rowerowej. Turystów przyciągają przebiegające przez najbardziej atrakcyjne zakątki gminy szlaki turystyczne.

Warto wspomnieć, iż na terenie gminy znajdują się obszary objęte różną formą ochrony przyrody.

Wśród nich można wymienić:

- » Świętokrzyski Park Narodowy - 76,26 km², w tym obszar ścisłej ochrony wynosi 13,84 km².
- » Sieradowicki Park Krajobrazowy - 122,52 km², natomiast powierzchnia otuliny to 158,93 km².
- » Natura 2000 - Łysogóry, który zajmuje 40,96 km² powierzchni gminy.

Teren gminy Bodzentyn jest prawie w całości obszarem chronionym pod względem przyrodniczym, a ponadto miasto Bodzentyn jest objęte ochroną Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pod kątem krajobrazowym i zabytkowym.

Więcej na temat przyrody przeczytaj Państwo w rozdziale:
Turystyka i przyroda.

Rynek Górny w Bodzentynie, fot. Tomasz Fąfara

The image shows the interior of a church, likely the parish church in Bodzentyn. The scene is dominated by a large, ornate altar with a central painting of the Crucifixion. Above the altar is a large, multi-tiered chandelier with many lit candles. The church has high, vaulted ceilings and arched windows. The foreground shows the dark, polished wooden pews. The overall atmosphere is one of historical grandeur and religious solemnity.

Historia i zabytki

Narodziny Bodzentyna

Wszystko zaczęło się od biskupa krakowskiego Jana Bodzanty herbu Poraj, który otrzymał od króla Kazimierza Wielkiego przywilej na założenie miasta na prawie magdeburskim. Biskup Bodzanta przeniósł swoją rezydencję z nieopodal leżącego Tarczka, na brzeg Psarki, budując siedzibę i kościół. Nowo powstałej osadzie nadał nazwę Bodzentyn. Nieznane są powody tej decyzji, jednak

siadaniu biskupów krakowskich zaczęło się rozwijać. Kwitł lokalny handel i rzemiosło, a to wszystko, za sprawą przebiegającej nieopodal drogi handlowej znad Morza Czarnego. Krakowscy właściciele wyjątkowo dbali o rozwój nowych włości, o czym świadczą otoczenie miasta murami obronnymi i wybudowanie zamku na wzgórzu przez biskupa Floriana z Mokrska.

Widok na Bodzentyn ze zbocza Góry Miejskiej, fot. Tomasz Fąfara

można domyślać się, iż bliskość ówczesnych szlaków komunikacyjnych oraz o wiele lepsze, naturalne walory obronne Bodzentyna były wystarczającymi atutami.

Od 1355 r. Bodzentyn, jako prywatne miasteczko, będące w po-

W 1410 r. król Władysław Jagiełło przyjmował na dworze biskupim posłów od książąt pomorskich w czasie pielgrzymki na Święty Krzyż przed bitwą pod Grunwaldem.

Ważnym wydarzeniem w dziejach Bodzentyna było otrzymanie praw miejskich od króla Władysława Jagiełły w 1413 r. Wiek XV i XVI to lata największego rozkwitu miasteczka. Za sprawą kardynała Zbigniewa Oleśnickiego odbudowano zniszczony w pożarze kościół. I znów mieszkańcom zaczęło się żyć lepiej, aż do roku 1487, kiedy to Bodzentyn stanął po raz kolejny w płomieniach.

W kolejnych latach przebudowano zamek w stylu renesansowym, dzięki czemu zaczął pełnić funkcję ośrodka kultury humanistycznej jak wiele innych polskich dworów.

Do kościoła parafialnego trafił słynny tryptyk, wykonany przez Marcina Czarnego, a nadawane liczne przywileje jeszcze korzyst-

Zamek w poł. XIX w. na obrazie Teodora Chreżńskiego, źródło: L. Kajzer, S. Kotodziejski J. Salm, Leksykon zamków w Polsce, Warszawa 2001

niej wpływały na rozwój handlu i rzemiosła.

Jak wieść niesie, biskup Jan Konarski gościł u siebie Jana Kochanowskiego. Ponoć poeta odpoczywając w zamku, napisał sławną fraszkę „Na lipę”. Legenda głosi, że inspiracją do fraszki stała się lipa widoczna z okien komnat poety.

Widok na Łysicę, fot. Zdzisław Cozac

Trudne czasy

Niestety rozwój miasta został zatrzymany przez potop szwedzki i wojnę północną. Głód, epidemia i inne czynniki spowodowały zmniejszenie populacji mieszkańców. Na szczęście dzięki zaradności biskupów krakowskich miasto szybko zaczęło się odradzać i już w II poł. XVIII w. osiągnęło znaczny poziom rozwoju.

Nieremontowany zamek i mury obronne z czasem zaczęły popadać w ruinę. Mieszkańcy zabierali kamienie, które stanowiły budulec na domy i remonty ulic.

Okres zaborów

Nadeszły ciężkie czasy nie tylko dla Bodzentyna, ale

Pasma Łysogórskie, fot. Sławomir Rakowski

Dobrobyt nie trwał długo. W roku 1789 decyzją Sejmu Czteroletniego dobra biskupie zostały przejęte przez Skarb Państwa, a pozbawione protekcji miasto znów zaczęło upadać. Tak oto, zakończyła się ponad 400-letnia karta historii Bodzentyna.

dla całej Polski. W okresie zaborów mieszkańcy Bodzentyna najpierw trafili pod rządy austriackie, a od 1815 r. pod panowanie rosyjskie. Losy kraju nie były im obce, angażowali się w powstanie listopadowe.

Ulica Opatowska w Bodzentynie, fot. Tomasz Fąfara

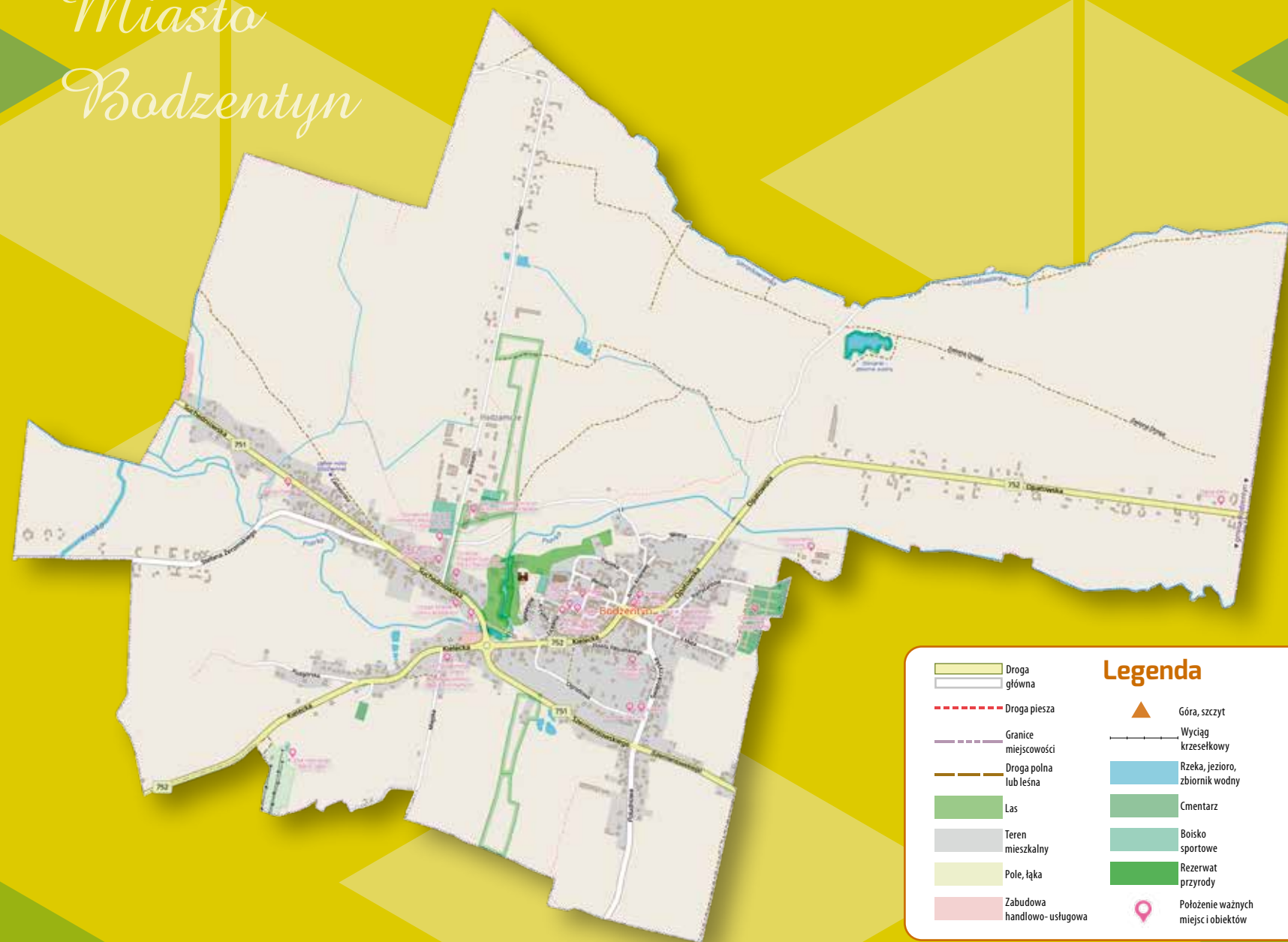

Widok na Górę Sieradowską, fot. Urszula Oettingen

Jednak dopiero kolejne powstanie na trwałe wpisało się w dzieje miasta. Manifestacje patriotyczne poprzedzające wybuch powstania styczniowego, także i tu odbiły się szerokim echem. Według historyków, aż 100 mieszkańców wy-

ruszyło do walki przeciw zaborcy. Cios zadano Rosjanom nocą z 22 na 23 stycznia 1863 r. Atak całkowicie zaskoczył Rosjan, którzy w obawie przed kolejnymi starciami wycofali się do Kielc, podpalając miasteczko. Za swój udział w powstaniu,

Miasto Bodzentyn

Fragment dawnego muru obronnego Pałacu Biskupów Krakowskich, fot. Tomasz Fąfara

Bodzentyn zapłacił ogromną cenę - wysokie kontrybucje, zesłania na Sybir, systematyczne rabunki miasta, a właściwie osady, bowiem car odebrał Bodzentynowi prawa miejskie w 1869 r.

Wspomniane represje pogorszyła jeszcze I wojna światowa, przynosząc ze sobą wielką pożogę oraz epidemię tyfusu. Zniszczony i zdziesiątkowany Bodzentyn z trudem dźwigał się z ruin.

Lata II wojny światowej

Duch walki odezwał się w mieszkańcach Bodzentyna i okolicznych miejscowości również w okresie okupacji niemieckiej 1939-1945 r. Znajdował się tu bardzo aktywny ośrodek walk zbrojnych. Już na początku wojny wielu mężczyzn z Bodzentyna i okolic wstąpiło w partyzanckie szeregi. W pobliskich lasach uroczyska „Wykus” walczyły oddziały Zgrupowań Partyzanckich Armii

Krajowej „Ponury” mjr. Jana Piwnika „Ponurego” i mjr. Eugeniusza Kaszyńskiego „Nurta”.

Swój opór przeciwko Niemcom bodzentyniacy często przypłacali życiem swoim lub swoich bliskich. We wrześniu 1942 roku Niemcy zlikwidowali żydowskie getto, a w dniu 1 czerwca 1943 r. dokonali pacyfikacji Bodzentyna, mordując 39 jego mieszkańców. Wspomnienia z bodzentyńskiego getta

opisał w swoich „Pamiętnikach” mieszkający tu w czasie okupacji żydowski chłopiec Dawid Rubinowicz (zginął w Treblince w 1942 r.). Odnalezione po wojnie w Bodzentynie zapiski Dawida zostały opublikowane w wielu krajach świata jako przejmujące świadectwo Holokaustu.

Czasy powojenne

Po wojnie Bodzentyn zaczął się stopniowo przeobrażać i rozwijać. W kolejnych latach powstawały nowe budynki, instytucje publiczne oraz zakłady pracy. To wszystko wpłynęło na fakt, iż mieszkańcy rozpoczęli starania o odzyskanie utraconych praw miejskich. Był to proces trudny i długotrwały, lecz ostatecznie cel osiągnięto 31 grudnia 1994 r.

Pomnik Papieża Jana Pawła II w Bodzentynie, fot. Tomasz Fąfara

Współczesność

Wzrost Bodzentyna z roku na rok się zmienia. Dzięki pozyskanym środkom unijnym realizowane są kolejne inwestycje, które mają wpływ na zwiększenie atrakcyjności gminy Bodzentyn. Władze samorządowe dbają o to, aby dawna siedziba biskupów krakowskich odzyskała utracony blask. W dniu 11 marca 2015 roku Burmistrz Miasta i Gminy

Bodzentyn Dariusz Skiba zwrócił się do Starosty Kieleckiego o przekazanie w formie darowizny terenu wzgórza zamkowego. Zarząd Powiatu wyraził zgodę na przekazanie gruntu, dzięki czemu Gmina Bodzentyn na mocy aktu notarialnego zawartego w dniu **29 października 2015** roku stała się jego właścicielem. Obecnie realizowany jest projekt

renowacji Pałacu Biskupów Krakowskich pn. „Śladami kultury benedyktyńskiej”. Projekt został złożony przez Związek Gmin Gór Świętokrzyskich i zakłada stworzenie szlaku kulturowego opartego na autentycznym dziedzictwie regionu, łączącym wiele miejsc skupionych wokół Świętego Krzyża.

lekiem lub województwem świętokrzyskim. Celem poprawienia komfortu oraz bezpieczeństwa mieszkańców budowane są również chodniki oraz ścieżki rowerowe. Jednym z większych projektów realizowanych na terenie Bodzentyna jest „Rewitalizacja Miasta Bodzentyn-etap II”, w ramach którego zostaną wykonane prace

Burmistrz Miasta i Gminy Bodzentyn Dariusz Skiba ze statuetką „Wędrowca Świętokrzyskiego”, fot. Ewa Kita

Lokalne władze samorządowe starają się dbać nie tylko o kulturę, ale także o dobro wszystkich odwiedzających gminę Bodzentyn. Z roku na rok stan dróg w gminie polepsza się przez liczne remonty i przebudowy, często realizowane we współpracy z powiatem kie-

takie jak przebudowa ul. Langiewicza, ul. Kościelnej (wraz z budową parkingu), budowa chodnika przy ul. Wolności oraz przebudowa „małej targowicy”. W projekcie ujęto także działania mające na celu uporządkowanie terenu wokół stawów biskupich znajdujących

się u podnóża dawnego pałacu (m.in. odmulenie stawów, budowa kładki wyposażonej w ławki) oraz **budowę amfiteatru.**

klada wykonanie nowej sieci kanalizacji dla 16 miejscowości. Po realizacji inwestycji gmina będzie skanalizowana aż w 80%. Wartość

Widok z ul. Miejskiej na ruiny Pałacu Biskupów Krakowskich, fot. Tomasz Fąfara

Gmina Bodzentyn jest na etapie realizacji projektu, który wywrze olbrzymi wpływ na życie mieszkańców, ale także na środowisko przyrodnicze. Dzięki pozyskanym dofinansowaniom z funduszy unijnych w wysokości około 44 milionów złotych, przez samorząd Miasta i Gminy Bodzentyn, została przebudowana oczyszczalnia ścieków w Świętej Katarzynie. Obecnie trwa modernizacja oczyszczalni ścieków w Bodzentynie, ujęcia wody we Wzdole-Parcelach oraz budowa długo oczekiwanej przez mieszkańców kanalizacji sanitarnej. Wielomilionowe zadanie za-

całkowita prowadzonych inwestycji to ponad 95 mln zł. Dotychczas nie była realizowana inwestycja podobnych rozmiarów, która obejmowałaby zasięgiem wszystkie miejscowości gminy.

W 2020 roku Miasto i Gmina Bodzentyn została uhonorowana przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego statuetką „Wędrowca Świętokrzyskiego” w kategorii „Gmina Turystyczna”.

Od 2016 roku Patronem Miasta i Gminy Bodzentyn jest Święty Jan Paweł II na mocy Dekretu Stolicy Apostolskiej.

Tablica Papieża Jana Pawła II na kościele parafialnym w Bodzentynie, fot. Urszula Oettingen

Tablica Marszałka Józefa Piłsudskiego w UMIG w Bodzentynie, fot. Urszula Oettingen

Honorowi Obywatele

- » **Święty Jan Paweł II** – Papież, największy autorytet moralny, przewodnik duchowy świata.
- » **Andrzej Jankowski** – żołnierz AK, sędzia, zasłużony w badaniu zbrodni niemieckich w latach II wojny światowej na ziemi świętokrzyskiej.

- » **Mjr Eugeniusz Gedymin Kaszyński** ps. „Nurt” – cichociemny, po odejściu „Ponurego” dowódca Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury”.
- » **Marszałek Józef Piłsudski** – szczególnie zasłużony dla Państwa Polskiego i odzyskania niepodległości po latach zaborów w 1918 r.
- » **Plk Jan Piwnik** ps. „Ponury” – cichociemny, dowódca Zgrupowań Partyzanckich Armii Krajowej w Górach Świętokrzyskich.
- » **Stefan Rachtan** – pedagog i popularyzator historii naszego miasteczka i regionu świętokrzyskiego.
- » **Ks. Leszek Sikorski** – proboszcz bodzentyńskiej parafii, zasłużony za posługi duszpasterskie oraz osobiste zaangażowanie w niesieniu bezinteresownej pomocy.
- » **Józef Szermentowski** – wybitny artysta malarz pejzażysta, miłośnik ziemi ojczystej.
- » **Antoni Waciński** – pedagog, zasłużony społecznik, szerzyciel oświaty, kultury i gospodarki.
- » **Artemiusz Wołczyk** – regionalista, kronikarz i popularyzator przeszłości naszego grodu.

Rondo im. Żołnierzy „Ponurego” i „Nurta”, fot. Dagmara Zagórska

W 2020 roku Rada Miejska podjęta uchwałą nadała rondu w Bodzentynie imię **Żołnierzy „Ponurego” i „Nurta”**. Z wnioskiem o nadanie takiej nazwy wystąpił Burmistrz Miasta i Gminy Bodzentyn Dariusz Skiba oraz Prezes Stowarzyszenia Siekierno Nasza Ojczyzna prof. Urszula Oettingen. Celem było upamiętnienie osób

cechujących się wspólnotą działań w walce o niepodległość Polski w latach II wojny światowej na obszarze Gór Świętokrzyskich i ziemi bodzentyńskiej.

Bodzentyn, jak przystało na wielowiekowe miasto, posiada wiele zabytków, które przypominają jego historię.

Widok z północno-wschodu na miasto Bodzentyn, fot. Tomasz Fafara

Układ urbanistyczny

Charakterystyczny układ urbanistyczny składa się z dwóch zespołów. Pierwszy - został wytyczony zaraz po nadaniu praw miejskich w II poł. XIV wieku. Ulokowany jest tuż obok kościoła parafialnego i stanowi go rynek wraz z okolicznymi uliczkami otoczony murami obronnymi.

Wspomniany rozwój miasta oraz rosnąca konieczność jego powiększenia sprawiły, że w XIX wieku powstał drugi zespół urbanistyczny. Obecnie nazywany „dolnym rynkiem” usytuowany jest wzdłuż głównych wylotowych ulic. Charakteryzuje go luźniejsza zabudowa w stosunku do starszej części miasta.

Ruiny Pałacu Biskupów Krakowskich w Bodzentynie, fot. Tomasz Fafara

Ruiny Pałacu Biskupów Krakowskich

Ruiny pałacu położone są na łęsim brzegu rzeki Psarki. Biskup Bodzanta przeniósł tu siedzibę klucza majątku z pobliskiego Tarczka. Pierwotny, drewniany dwór najprawdopodobniej szybko uległ zniszczeniu, albowiem na jego miejscu biskup Florian z Mokrską herbu Jelita zbudował mury gotycki zamek, jako lokalną rezydencję ordynariuszy.

Po pierwszym pożarze miasta, kolejny biskup Zbigniew Oleśnicki przebudował zamek, nadając bardziej regularny plan i tworząc od strony północnej część mieszkalną. W końcu XV wieku kardynał Fryderyk Jagiellończyk dostawił od wschodu reprezentacyjne skrzydło mieszkalne z wieżyczkami mieszczącymi latryny i klatkę schodową.

Widok na Zamek i miasto Bodzentyn fot. Tomasz Fąfara

W XVI wieku zamek był rozbudowywany przez kolejnych właścicieli – biskupów krakowskich zgodnie z duchem nowej epoki i potrzebami reprezentacyjnymi, w wyniku których budowla straciła cechy obronne i przeobrażona została w efektowny renesansowy pałac wniesiony pod nadzorem włoskiego architekta.

Mroczna legenda

Ponoć, kiedy biskupstwo krakowskie objął Jakub Zadzik w XVII wieku w podziemiach zamkowych więził on arian i kalwinów. Jednego z nich zamknął w lochach, razem z jego „heretyckimi księgami” i tak długo morzył go głodem, aż ten zjadł swoje księgi...

Kolejne przekształcenia w XVII w. spowodowały powstanie skrzydła południowego, a także budynku bramnego, co w efekcie nadało budowli kształt podkowy. Również pałac otrzymał modne wówczas szlify barokowe.

Bogactwo

Sufity pałacu były ozdobione malowidłami, a ściany upiękzone polichromiami i arrasami. Ponoć każda komnata miała swój piec z pięknymi ornamentami o indywidualnym kolorze. Podczas prac archeologicznych natrafiono na wspaniałe kafle, które trafiły do Muzeum Narodowego w Kielcach. Znalaziono również ślady gotyckiego wykusa.

W dawnych czasach rezydencja biskupów składała się z ogrodu włoskiego rozciągającego się do terenu pobliskiego kościoła, zwierzchnia oraz kilkunastu budynków gospodarczych na przedzamczu: piekarni, rzeźni, stodoły, wozowni, magazynów, a także drewnianego dworu zamieszkiwanego przez ordynariuszy podczas licznych przebudów i remontów zamku. W czasach największej świetności sam

W początkach XIX wieku budynki pałacowe planowano jeszcze przystosować na fabrykę porcelany oraz siedzibę władz miejskich, jednak próby te nie powiodły się.

Od tamtej pory pałac raczej stał nie zagospodarowany, choć kroniki miejskie informują, iż jeszcze w połowie XIX stulecia w kilku komnatach zamkowych odbywały się bale organizowane przez mieszkańców.

Widok na kościół z ruin Pałacu Biskupów Krakowskich w Bodzentynie, fot. Tomasz Fąfara

pałac składał się z trzech skrzydeł z dziedzińcem w środku, a także posiadał jedną narożną wieżę wykorzystywaną jako więzienie. Całość była otoczona murem.

Po przejściu dóbr przez skarb państwa i zajęciu ziem przez władze austriackie dawną rezydencję przeznaczono do celów gospodarczych. W okresie wojen napoleońskich - na szpital wojskowy.

Szybko postępująca kradzież materiału budowlanego przez okoliczną ludność spowodowała, że pod koniec wieku nie można było wykorzystywać dawnego pałacu do jakiegokolwiek celu. Ówczesne władze planowały całkowicie rozebrać ruinę. Na szczęście na początku XX wieku zamek uznano prawnie za zabytek.

Jednym z ostatnich przejawów ratowania zamkowego wzgórza było, po odzyskaniu niepodległości, podczas zebrania mieszkańców w styczniu 1919 r., podjęcie jednogłośnie uchwały za oddaniem tzw. Zamczyska Zarządowi Szkół Elementarnych z prawem budowy budynku szkoły, urządzenia boisk, pól doświadczalnych i ogrodu-sadu. Jednocześnie postulowano otoczenie ruin zamku „najsumienniejszą opieką”.

Obecnie zespół pałacowo-parkowy w Bodzentynie wpisany jest do rejestru zabytków i składa się z ruiny pałacu biskupiego (dawnego zamku), dziedzińca, zwierzyńca oraz parku.

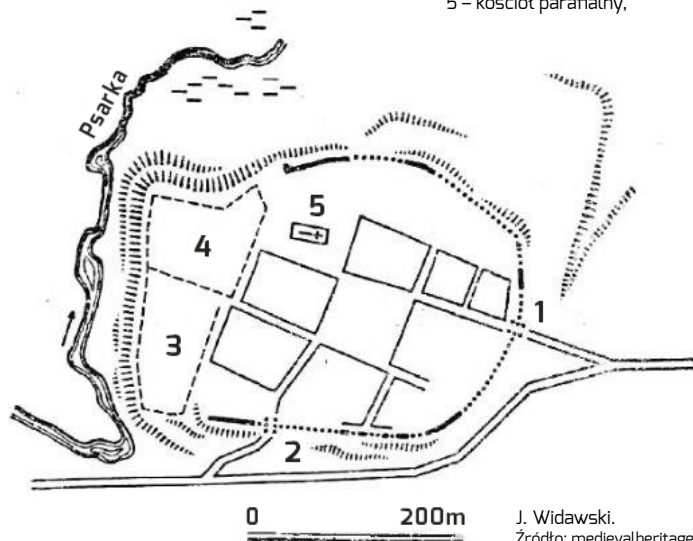
U podnóża wzgórza zamkowego przy ul. Suchedniowskiej, można zobaczyć drewniane budynki z początku XX wieku, będące obecnie własnością Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Zwierzyńiec, wg inwentarza z 1668 r., przez który przepływa obecna rzeka Psarka, znajdował się przy ówczesnym „gumnie”. Inwentarz z 1789 r. lokalizuje go: „za Pałacem na południe jest Zwierzyńiec”. Znajdował się między dziedzińcem a sadzawkami rybnymi.

Plan miejskich murów obronnych Bodzentyna:

1 – brama Opatowska,
2 – brama Krakowska,

3 – teren przedzamcza,
4 – teren zamku biskupiego,
5 – kościół parafialny,

J. Widawski.
Źródło: medievalheritage.eu

Park – jest to teren obejmujący swym zasięgiem: dawny ogród włoski od strony wschodniej, teren dawnego podwórzka gospodarczego wzdłuż ul. Słonecznej od strony południowej, fragment rzeki Psarki wraz ze skarpą nad wschodnim jej brzegiem i dawnym zwierzyńcem, pięć sadzawek rybnych od strony zachodniej oraz zbocze wzniesienia pałacowego od strony północnej.

Mury obronne i dawne bramy

Zostały wzniesione w latach 1367 – 1378, a ich inwestorem był biskup Florian z Mokrsk. W późniejszych latach rozbudowa obwarowań doprowadziła do zamknięcia pierścieniem fortyfikacji miasta i przebudowywanego zamku.

Wzniesione z łamanego kamienia średnio miały 1,5 – 2 m grubości. Wysokość trudno jest dokładnie określić – zachowane źródła historyczne nie pokazują już pełnej wysokości murów ze zwieńczeniami; ocalałe dziś fragmenty mają do 6 metrów. Przez analogię do innych, współczesnych bodzentyńskim, fortyfikacji można przypuszczać, że miały ok. 9 metrów.

Bodzentyn miał dwie bramy miejskie: od strony wschodniej Opatowską, zwaną też Sandomierską, a od południowej Krakowską. Ulice wylotowe do obu bram prowadziły z rynku. Brama Opatow-

ska miała przedbramie, zapewne późniejszego pochodzenia. Trzecia brama, Zamkowa zwana Senatorską, nie miała charakteru bramy miejskiej i prowadziła z miasta do zamku. Pierwotnie była drewniana i została wymurowana dopiero w 1673 roku jako obiekt zamykany, ale nie obronny.

Obecnie fragmenty murów obronnych widoczne są w okolicach kościoła, a także w południowej części miasta, wzdłuż ulicy Podmurze, gdzie stanowią fragment ogrodzeń oddzielających posesje od ulicy. Pozostałe są mniej zauważalne, gdyż użyto ich jako ściany budynków mieszkalnych. Dotyczy to odcinka w pobliżu dawnej Bramy Krakowskiej i wschodniego przebiegu ulicy Podmurze. Z północnej części obwarowań zachowały się jako podmurówki zabudowań mieszkalnych.

Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika

Fundatorem był biskup krakowski Zbigniew Oleśnicki. Kościół wybudowany został w latach 1440-1452.

Kościół jest częścią zespołu kościoła parafialnego wpisanego do rejestru zabytków. Dodatkowymi elementami są dzwonnica, ogrodzenie z portalem oraz teren przykościelny w granicach ogrodzenia (dawny cmentarz przykościelny).

portalami gotyckimi z paskowca. Budowla zachowała cechy stylu gotyckiego z późnorenesansowymi sklepieniami. Gotyckie sklepienie krzyżowo-żebrowe podziwiać można w zakrystii. Ze środkowej nawy pod chórem najlepiej widać całość trójnawowej świątyni, bogatej w liczne dzieła sztuki sakralnej pochodzące z różnych epok.

Dawny ołtarz główny katedry wawelskiej wykonany w latach 1545 – 1546 przedstawia scenę Ukrzyżowania. Ołtarz jest architektonicznie renesansowy z bo-

Kościół Parafialny pw. Wniebowzięcia NMP i Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika, fot. Tomasz Fąfara

Orientowany na wschód, został wybudowany z cegły, wejścia ozdobiono ostrołukowymi

gatą dekoracją snycerską pokrytą złoceniami. Pierwotnie przeznaczony był do katedry wawelskiej.

Ołtarz główny z obrazem „Ukrzyżowanie”, fot. Tomasz Fąfara

Obraz główny „Ukrzyżowanie” namalował, jak dowodzą zachowane rachunki, włoski malarz Petrus Venetus. Nie wiadomo czy malowidło powstało w Krakowie, czy też artysta przysłał je z Włoch. Kompozycja obrazu jest wedle szkoły weneckiej, z bogatym nasyceniem kolorów (niebieski, różowy, zielony, pomarańczowy). Jednak dość zatłoczona postaciami scena nie trzyma się dokładnie kanonów klasycznego malarstwa włoskiego. Wśród licznych postaci znajduje się przedstawienie Św. Longinusa na koniu, znanego z apokryfów świętego, pokazującego swoje oko, do którego wpadła kropla krwi boskiej.

Scenę z ołtarza uzupełniają patroni Krakowa i zarazem krakowskiej katedry – św. Wacław i św. Stanisław – święci zabici z rozkazu władców.

Na samym zwieńczeniu stoi św. Archanioł Michał, pierwotnie z mieczem i wagą szalkową, obecnie bez tych atrybutów.

Wykonany przez włoskich mistrzów wspaniały ołtarz posłużył około 100 lat w katedrze wawelskiej. W 1649 roku, z polecenia biskupa Piotra Gembickiego, został rozebrany i przewieziony do kolegiaty w Kielcach.

Dawne królewskie retabulum na przestrzeni lat postarzało się i w końcu było „za słabe” nawet dla kieleckiej kolegiaty. Między 1726 a 1728 rokiem ołtarz został przeniesiony do kościoła w Bodzentynie, gdzie pozostaje do dzisiaj.

Według legendy powodem decyzji biskupa Piotra Gembickiego, był stojący pod krzyżem koń, a właściwie jego tylna część, do której nie godziło się modlić.

Tryptyk Zaśnięcia Matki Boskiej, zw. Tryptykiem bodzentyńskim – gotycki tryptyk ukończony w 1508 roku przez

Marcina Czarnego, ufundowany przez biskupa Jana Konarskiego.

Ołtarz przedstawia Zaśnięcie Matki Boskiej w otoczeniu apostołów. Na awersie widzimy sceny: Zwiastowanie NMP, Narodzenie Pana Jezusa, Nawiedzenie św. Elżbiety i Hołd Trzech Króli. Rewers przedstawia sceny z życia św. Stanisława: Wskrzeszenie Piotrowina, Zabójstwo, Rozsiekanie zwłok Świętego i Pogrzeb.

Późnogotycka **chrzcielnica** z 1492 r. z wyrzeźbionymi na niej herbami: Orłem polskim, Doliwą, Półkozicem, Dębniem, Odrowążem, Prusem i Ostoją.

Tablica erekcyjna z 1452 r. przedstawiająca scenę ofiarowania przez kardynała Oleśnickiego Matce Boskiej modelu kościoła.

Tablica erekcyjna z 1452 roku, fot. Urszula Oettingen

Tryptyk Zaśnięcie Matki Boskiej, fot. Urszula Oettingen

Polichromowana **rzeźba gotycka Matki Bożej z Dzieciątkiem** w stylu pięknych Madonn wykonana ok. 1430 r.

Obrazy: Chrystusa Zmartwychwstałego z początku XVI wieku, Ukrzyżowania z ok. 1600 r., Św. Anny Samotrzeć z poł. XVII wieku, Św. Barbary z XVIII wieku, Pieta barokowa z XVIII wieku.

Poza najważniejszymi zabytkami kościoła parafialnego warto również zwrócić uwagę na majestatyczne organy z 1610 r., poświęcony w 2020 r. ołtarz Św. Jana Pawła II oraz renesansowy nagrobek biskupa Franciszka Krasińskiego zm. w 1577 r.

Chrzcielnica z 1492 roku, fot. Urszula Oettingen

Rzeźba gotycka Matki Bożej z Dzieciątkiem, fot. Urszula Oettingen

Wnętrze kościoła parafialnego w Bodzentynie, fot. Tomasz Fąfara

Wnętrze kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP i Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika, fot. Tomasz Fąfara

Kościół Św. Ducha w Bodzentynie

Historia świątyni sięga 1475 roku. Samo wezwanie wskazuje, że był to drewniany kościół przyszpitalny. Szpitalem nazywano niegdyś bardziej domy opieki nad osobami starszymi, niż nad chorymi.

W pierwszej połowie XVII w. wniesiono w tym samym miejscu murowaną świątynię, która spłonęła w 1619 r. Kolejny raz kościół został odbudowany, lecz i ten spłonął w olbrzymim pożarze Bodzentyna w 1917 r.

Kościół Św. Ducha, fot. Tomasz Fąfara

Wnętrze kościoła Św. Ducha, fot. Ewa Kita

Od tego czasu ruiny kościoła stały i niszczały wraz z upływem lat. Dopiero dzięki staraniom miejscowego proboszcza, hojności parafian oraz dofinansowaniu z budżetu Gminy i środków unijnych, możliwa była po prawie stu latach, odbudowa i rekonstrukcja zabytkowego kościoła.

Od 2010 r. kościół Św. Ducha znów służy parafianom.

Zagroda Czernikiewiczów (Muzeum Wsi Kieleckiej)

Najstarsza kompletnie zachowana zagroda w regionie Gór Świętokrzyskich. Budowę rozpoczął zamożny gospodarz Jan Czernikiewicz przed 200 laty. Ko-

drewnianego ogrodzenia, które miało chronić m.in. przed grasującymi w okolicy wilkami. Izba główna wraz z sienią, przez którą wchodziło się do domu, to najstarsze

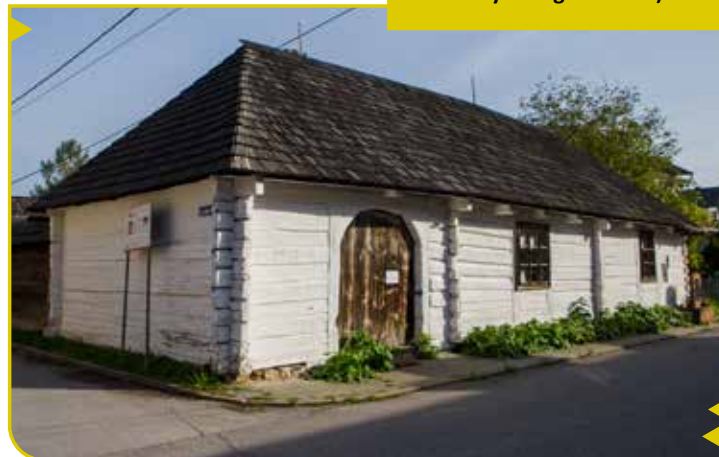
Wnętrze Zagrody Czernikiewiczów, fot. Tomasz Fąfara

lejne pokolenia tej rodziny rozbudowywały swoje domostwo.

Zagroda ma kształt zamkniętego czworoboku. Składa się z głównego budynku mieszkalnego, dwóch dobudowanych do niego izb oraz zabudowań gospodarczych (stajni, chlewu, cielętnika i obory), wozowni i wysokiego

części. Druga izba dobudowana została w latach 70. XIX wieku, a dwie kolejne w okresie międzywojennym.

Zagroda znajduje się przy ul. 3 Maja 13. Udostępniana jest do zwiedzania codziennie, z wyjątkiem poniedziałków, w godz. 9-17 (w miesiącach zimowych w godz. 9-15).

Zagroda Czernikiewiczów, fot. Tomasz Fąfara

Ratusz w Bodzentynie

Niegdyś pośrodku Rynku Górnego wznosił się ratusz. Dokładnie nie wiadomo kiedy został zbudowany. Pierwsze wzmianki pochodzą z XVI w., co potwierdziły badania archeologiczne. Odnalezione fundamenty datuje się na czasy Zygmunta Starego. Ratusz ten uległ zniszczeniu najprawdopodobniej w czasie potopu szwedzkiego. Na jego miejscu wzniesiono kolejną budowlę, ufundowaną przez biskupa Andrzeja Trzebieckiego, który przekazał budynek miastu w 1670 r.

Nowy ratusz był budynkiem piętrowym z wieżą i zegarem, „którego głos o milę się rozchodził”. Zbudowany był z kamienia i cegły z licznymi więzaniem drem-

nianymi, połączony zaprawą z gliny zmieszanej z wodą, piaskiem i wapnem, a dach okrywały gontowe łupki.

Ratusz służył mieszkańcom Bodzentyna jako siedziba władz miejskich. W Sali wielkiej obradowała rada miejska, burmistrz i sąd. W niej ustawiony był obity zielonym sukrem stół z szufladą, na którym stał żelazny krucyfiks, mosiężny lichtarz, nożyce, szklany kałamarz i puszka do tuszu. Przy stole stały dwie długie ławy, krzesło i szafa na dokumenty. Na ścianach wisiały drewniane krucyfiks i aktualne gołda.

W początkach lat 20. XIX wieku ratusz już znajdował się w fatalnym stanie.

Tablica upamiętniająca pożar miasta w 1917 r. na Rynku Górnym w Bodzentynie, fot. Urszula Oettingen

W korespondencji urzędowej można odnaleźć informacje o tym, iż budynek jest „nachylony i zupełnym niebezpieczeństwem

wielu ludziom zagrażający”. I tak w listopadzie 1826 roku ratusz został rozebrany, a plac po nim splantowany.

Figura Św. Floriana

Figura Św. Floriana na Rynku Górnym w Bodzentynie, fot. Tomasz Fafara

Patron strażaków postawiony został na Rynku Górnym w czasach gdy, stał jeszcze ratusz. W 1883 r. na zebraniu osadzkim uchwalono, iż wokół figury należy postawić żeliwne ogrodzenie, które obecnie nie istnieje.

Niestety Św. Florian, mimo iż miał chronić miasto przed kolejnymi pożarami, nie wywiązał się ze swojej funkcji. W 1917 r. Bodzentyn nawiedził kolejny pożar. Osada spłonęła wraz z remizą strażacką, lecz sama figura została nietknięta.

W czasie wkroczenia Armii Czerwonej do Bodzentyna św. Flo-

rian został uszkodzony pociskami armatnimi. Potem szalejąca wichura całkowicie powaliła figurę. Konserwator zabytków nie miał funduszy na odbudowę pomnika, lecz jeden z mieszkańców postanowił na własną rękę przywrócić świetność patronowi strażaków. W 1948 r. na betonowej kolumnie umocował zachowane dwa kapitele, a na nich postawił nową figurę Św. Floriana, która istnieje do dziś.

Obecny Św. Florian to nie ten dawny dziarski, pełen ruchu mężczyzna. Teraz stoi spokojnie i z góry patrzy na miasto.

Nekropolie bodzentyńskie

W samym Bodzentyńie znajdują się trzy cmentarze pełne historii, wpisane do rejestru zabytków.

Pierwszy z nich to cmentarz parafialny, katolicki, założony w końcu XVIII w., na którym do dziś odbywają się pochówki. W jego centralnej części znajduje się zbiorowa mogiła ofiar pacyfikacji z 1 czerwca 1943 r., a inne zabytkowe mogiły i pomniki rozsiępane są po całym cmentarzu.

Drugi z cmentarzy zlokalizowany przy ul. Kieleckiej, to cmentarz żydowski. Na nim zachowało się 76 macew z piaskowca, na których wyryte są napisy w języku hebrajskim.

Trzecia nekropolia to cmentarz wojenny 1914 – 1915, na którym pochowanych jest 52 żołnierzy armii niemieckiej i austro-węgierskiej oraz 19 z armii rosyjskiej. Cmentarz znajduje się przy ul. Suchedniowskiej (obok Urzędu Miasta i Gminy). W 2019 r. został wyremontowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Gminy Bodzentyn.

Cmentarz parafialny w Bodzentyńie, fot. Urszula Oettingen

Cmentarz żydowski w Bodzentyńie, fot. Urszula Oettingen

Cmentarz wojenny 1914-1915, Bodzentyn, fot. Urszula Oettingen

Cmentarz wojenny 1914-1915, Bodzentyn, fot. Tomasz Fafara

Cmentarz parafialny w Bodzentyńie, fot. Urszula Oettingen

Zabytki oraz miejsca pamięci w Bodzentynie

- Droga główna
- Droga piesza
- Granice miejscowości
- Droga polna lub leśna
- Las
- Teren mieszkalny
- Pole, łąka
- Zabudowa handlowo-usługowa

Legenda

- Góra, szczyt
- Wyciąg krzesełkowy
- Rzeka, jezioro, zbiornik wodny
- Cmentarz
- Boisko sportowe
- Rezerwat przyrody

Położenie zabytków

Położenie miejsc pamięci

Miejsca pamięci narodowej na terenie gminy

Prawie w każdej miejscowości gminy można odnaleźć miejsca przypominające o ważnych wydarzeniach lub osobach związanych z naszym regionem. Poniżej przedstawiamy Państwu wybrane obiekty, aby zachęcić do historycznej podróży w głąb Gór Świętokrzyskich.

światowej, Niemcy grzebali bestialsko zamordowanych przez siebie mieszkańców Bodzentyna. Na pamiątkowej płycie widnieje inskrypcja z sentencją Św. Jana Pawła II.

- » Miejsce straceń przy ul. 3 Maja (przy Zagrodzie Czernikiewiczów). Symboliczny pomnik został postawiony w 1993 r.

Miejsce straceń na stokach zamkowej góry, fot. Urszula Oettingen

Bodzentyn

- » Tablica Józefa Piłsudskiego. Na tablicy, znajdującej się na budynku tzw. "Organistówki", upamiętniono pobyt Komendanta 1 Pułku Piechoty Legionów Polskich Józefa Piłsudskiego w Bodzentynie, w dniach 30 i 31 października 1914 roku.
- » Miejsce straceń na stokach zamkowej góry. W cieniu starych drzew po północnej stronie skarpy, w czasie II wojny

z okazji 50. rocznicy pacyfikacji Bodzentyna, w czasie której 39-ciu obywateli miasta zostało zamordowanych przez niemieckiego okupanta.

- » Zbiorowa mogiła ofiar pacyfikacji z 1 czerwca 1943 r. na cmentarzu parafialnym. Dnia 1 czerwca 1943 r. niemieckie formacje, na czele z katem tyśogór - Albertem Schusterem, wczesnym rankiem rozpoczęły krwawą akcję przeciwko miesz-

Miejsce pamięci obok Zagrody Czernikiewiczów, fot. Tomasz Fąfara

kańcom Bodzentyna. W sadzie Władysława Czernikiewicza dokonano egzekucji 39 osób. Jeszcze tego samego dnia rodziny ofiar pogrzebały ciała w miejscu mordu. Dwa lata później zwłoki ekshumowano i pochowano na cmentarzu parafialnym. Mogiła została odnowiona przez Towarzystwo Przyjaciół

Bodzentyna z dobrowolnych składek zbieranych podczas kwest na renowację pomników cmentarnych w Dniu Wszystkich Świętych. Dzień 1 czerwca dla mieszkańców Bodzentyna to dzień pamięci o straconych i dowód hańby dla niemieckiego okupanta.

Mogiła ofiar pacyfikacji 1 czerwca 1943 r. w Bodzentynie, fot. Tomasz Fąfara

- » Symboliczna mogiła powstańców z 1863 roku. Polegli i zmarli w lazarecie powstańcy chowani byli w różnych miejscach na cmentarzu. Symboliczna mogiła powstała w 1917 r., odnowiona została przez Towarzystwo Przyjaciół Bodzentyna.
- » Tablice Honorowych Obywateli Miasta Bodzentyna wewnątrz budynku Urzędu Miasta i Gminy. Wśród nich Józefa Piłsudskiego i Józefa Szermentowskiego, ufundowane przez Teresę i Witolda Comberów oraz Urszulę i Mirosława Oettingen.

Symboliczna mogiła powstańców z 1863 roku w Bodzentynie, fot. Tomasz Fąfara

- » **Dąbrowa Dolna** – mogiła ofiar niemieckiej pacyfikacji w maju 1943 r.
- » **Podgórze** – pomnik mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala”.
- » **Psary-Podlesie** – pomnik ofiar terroru w 1943 r.
- » **Siekierno-Przedgrab** – krzyż upamiętniający zamordowanych przez Niemców w 1943 r.
- » **Sieradowice** – Krzyż oddziału AK „Jędrusie”.
- » **Stara Wieś** – pomnik mieszkańców Wzdolu Rządowego i okolic poległych i pomordowanych w walce o Niepodległość Polski w latach 1939-1945. Odremontowany w 2018 r.
- » **Święta Katarzyna** – krzyż na grobie powstańca z 1863 r., miejsca straceń, zbiorowe mo-

giły (na terenie Świątokrzyskiego Parku Narodowego) oraz tablica Józefa Piłsudskiego przy wejściu do Szkoły Podstawowej im. Poetów Doliny Wilkowskiej, umieszczona z inicjatywy Stowarzyszenia Siekierno Nasza Ojczyzna.

powojennych.

Od tamtej pory na Wykusie odbywają się uroczyste spotkania kombatanów, drogi krzyżowe, organizowane są apele poległych, ogniska, przy których kombatan i sympatycy śpiewają pieśni patriotyczne.

Mogiła ofiar pacyfikacji w Dąbrowie Dolnej, fot. Urszula Oettingen

- » **Wilków, ul. Łązy** – pomnik żołnierzy AK „Wybraniec”.
- » **Wola Szczygiełkowa** – krzyż upamiętniający rozstrzelanych 25 maja 1943 roku.
- » **Wykus** – uroczysko leśne związane z pobytami i walkami oddziałów partyzanckich w czasie II wojny światowej.

Leśna baza powstańców Langiewiczza, oddziałów „Hubala” i „Ponurego”. W roku 1957, aby uczcić pamięć poległych w latach 1943-1944 żołnierzy Armii Krajowej, wybudowano kapliczkę z wizerunkiem Matki Boskiej Bolesnej. Na ścianie kapliczki wyryte są pseudonimy poległych w czasie wojny, a na murze okalającym, powstałym później – obecnie jest już kilkaset tabliczek epitafijnych osób zmarłych w latach

Pomnik mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, fot. Urszula Oettingen

W połowie czerwca odbywają się coroczne uroczystości upamiętniające Zgrupowania Partyzanckie Armii Krajowej „Ponury”.

Na polanie 15 czerwca 1988 r. odbyły się główne uroczystości pogrzebowe komendanta płk. Jana Piwnika ps. „Ponury”, przy liczным i czynnym udziale harcerstwa (organizatorem był zakonspirowany wewnątrz ZHP - Ruch Harcerski). W 1994 r. zostały złożone przy kapliczce, sprowadzone z Londynu, prochy mjr. Eugeniusza Gedymina Kaszyńskiego ps. „Nurt”.

Pomnik ofiar terroru w 1943 roku w Psarach-Podlesiu, fot. Urszula Oettingen

► Pomnik w Starej Wsi, fot. Urszula Oettingen

▶ Krzyż upamiętniający Stanisława Zygałlewicza, bohatera powstania styczniowego, fot. Urszula Oettingen

► Mogiła Antoniego Patysiewicza poległego w 1919 r. i płyta Nieznanego Żołnierza wojny polsko-bolszewickiej 1920 r. w Bodzentynie, fot. Urszula Oettingen

Pomnik żołnierzy AK „Wybranieccy”
w Wilkowie, fot. Urszula Oettingen

Tablica Józefa Piłsudskiego w Szkole Podstawowej w Świętej Katarzynie, fot. Urszula Oettingen

Pomnik w Woli Szczygielkowej, fot. Ewa Kita

Kapliczka na Wykusie, fot. Urszula Oettingen

Pomnik żołnierzy Armii Krajowej Okręgu „Jodła” przy kościele parafialnym w Bodzentynie, fot. Urszula Oettingen

Krzyż powstańców 1863 roku w Woli Szczygielkowej, fot. Urszula Oettingen

Mogila Ludmiły Bożeny Stefanowskiej, szlak na Wykus, fot. Urszula Oettingen

[illegible]

- 54

Klasztor w Świętej Katarzynie

Łosy klasztoru nie są dokładnie znane, gdyż kilkakrotnie pożary zniszczyły przechowywane dokumenty. Pewne jest natomiast, że murowany kościół i klasztor wzniesiony został przez biskupa krakowskiego Jana Rzeszowskiego. Osadzeni tam zostali Bernardyni, którzy własnymi rękami wyrąbali drogę z Kielc do „Bodzencina”.

Przy kościółku do końca XV w. istniał dom księży emerytów, który opat klasztoru świętokrzyskiego nadał Bernardynom z obowiązkiem, by w większe uroczystości przybywali do Świętego Krzyża słuchać spowiedzi.

W XVII w. miejsce to zastąpiło dzięki cudownemu uzdrowieniu króla Władysława IV, który dręczony długi czas febrą i zwątpiwszy w życie, powierzył się Świętej Katarzynie. Słuchając nabożeństwa przed ołtarzem, nagle odzyskał siły, dzięki czemu mógł przewodniczyć kilka dni w wojennej wyprawie.

W dowód wdzięczności król ofiarował kościołowi w 1633 roku srebrne wotum oraz antependium do ołtarza.

Hojnych darczyńców nie brakowało. Kościół wzbogacił się m.in. o organy (1618), zegar na wieży (1639), ołtarz Św. Anny i obrazy do

Klasztor w Świętej Katarzynie, fot. Tomasz Fąfara

Widok na Bodzentyn ze zbocza Miejskiej Góry, fot. Tomasz Fąfara

ołtarzy Matki Bożej oraz Św. Franciszka (1645), dwa Ogrójce (1674), ołtarz Św. Antoniego (1688).

Gdy w 1815 r. spłonął klasztor Bernardynek w Drzewicy, zakonnicy ze Świętej Katarzyny oddali swoją siedzibę siostrom. Do Świętej Katarzyny przybyło sześć sióstr.

W 1847 r. kolejny pożar doszczętnie zniszczył wszystkie zabudowania, a wraz z nimi spłonęły wszystkie archiwa, biblioteka oraz cenne zabytki pozostałe z dawnych

wieków. Odbudowa, finansowana ze składek zbieranych w Królestwie i na Litwie, trwała wiele lat.

W 2015 roku obchodziliśmy dwusetną rocznicę pobytu Sióstr Bernardynek w Świętej Katarzynie. Obecnie w Klasztorze żyje i pracuje 27 sióstr. Zgodnie z regułą, dzielą czas pomiędzy modlitwę w intencjach Kościoła, Polski, ludzi oraz pracę na potrzeby klasztoru i miejscowego kościoła.

Krzyż na Łysicy

Od lat 30. XX wieku na Łysicy stoi krzyż, przypominający o historii tej ziemi i o Relikwiach

Drzewa Krzyża Świętego przechowywanych w najstarszym polskim sanktuarium na Świętym Krzyżu.

Mieszkańcy niosący nowy krzyż na Łysicę, fot. Tomasz Fąfara

W dniu 12 listopada 2016 roku, w 1050. rocznicę przyjęcia chrztu przez Mieszka I, stary zniszczony krzyż zastąpiono nowym. Inicjatorami wydarzenia byli proboszcz w Świętej Katarzynie ks. Jarosław Majka i Stowarzyszenie Przyjaciół Świętej Katarzyny i Doliny Wilkowskiej „Łysica-Sabat”.

Po poświęceniu nowego krzyża, z kościoła w Świętej Katarzynie, wyruszył znamienity pochód. Zgromadzeni na swoich barkach ponieśli drewniany modrzewiowy krzyż na Łysicę. W trakcie jego wnoszenia po pnącej się w górę kamienistej ścieżce, w scenerii ośnieżonych jodeł, zatrzymywano się i modlono przy symbolicznych stacjach drogi krzyżowej męki Jezusa Chrystusa, prowadzonego na śmierć.

Krzyż na Łysicy, fot. Ewa Kita

Na krzyżu widnieje napis:

**„Nieśmiertelnemu Królowi
Wieków Jezusowi Chrystusowi
głosi cześć i chwałę Puszcza
Jodłowa”.**

Kapliczka Janikowskich zwana Kapliczką Żeromskiego

Wbudowana przez Wincentego Janikowskiego dla swej zmarłej żony Tekli w 1818 r. Sam budowniczy również został w niej pochowany po przeżyciu 100 lat w 1845 roku.

Kapliczka nieoficjalnie przyjęła nazwę kapliczki Żeromskiego, od wydarzenia, które miało miejsce 2 sierpnia 1882 roku. Dwaj uczniowie kieleckiego gimnazjum Stefan Żeromski i Jan Stróżewski, schodząc

Podpis Stefana Żeromskiego, fot. Tomasz Fąfara

W Świątę Katarzynie na drewnianym budynku przy ul. Kieleckiej 12 znajduje się pamiątkowa tablica, informująca, iż niegdyś w tym miejscu było pierwsze schronisko na terenie Królestwa Polskiego, otwarte w 1910 r. przez Polskie Towarzystwo Krajoznawcze.

Schronisko obejmowało tylko jedno pomieszczenie, w którym znajdowały się łóżka, szafa, półka oraz stół z krzesłami. Wydzielona została również część do mycia się. Funkcjonowało do lat I wojny światowej. Obecnie jest to prywatny dom.

z Łysicy, postanowili się schronić przed deszczem w owej kapliczce. Swą obecność uwiecznili na prawej ścianie (od wejścia), wydrapując swoje nazwiska i datę, które widnieją do dziś.

W 2016 roku Miejsko - Gminne Centrum Kultury i Turystyki w Bodzentynie wykonało zabezpieczenie części ściany w Kapliczce Janikowskich, na której widnieje podpis Stefana Żeromskiego. Stary tynk mocno dotknięty zębem czasu został oczyszczony i wzmocniony. Zachowany napis został utrwalony specjalistycznymi preparatami, a następnie zabezpieczony szybą tak, aby mógł służyć i przypominać o naszym Wieszczu kolejnym turystom.

Kapliczka Janikowskich (Żeromskiego), fot. Urszula Oettingen

Pamięci „Puszczy Jodłowej”

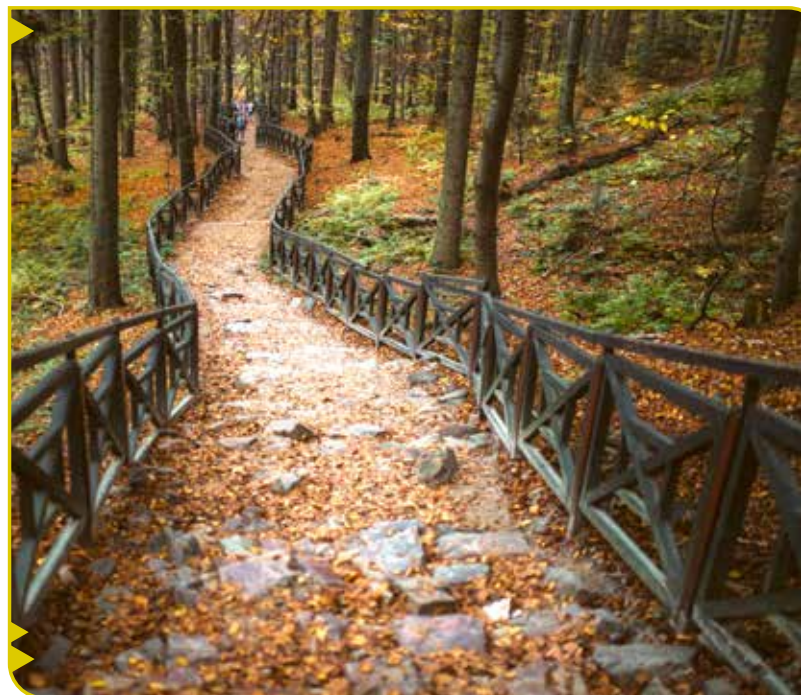
Najbardziej znany utwór Żeromskiego będący poetycką refleksją na temat przyrody i historii Gór domowych to „Puszcza Jodłowa”. Przy szosie prowadzącej ze Świątę Katarzyny do Krajna stoi obelisk z czerwonego piaskowca z wrytymi ostatnimi słowami poematu:

*Puszcza jest niczyja,
nie moja ani twoja,
ani nasza,
jeno boża, święta!*

Kamień ufundowany został w 1930 r. z inicjatywy koła geograficznego przy Państwowym Gimnazjum im. Błogosławionej Kingi w Kielcach.

Obelisk Puszczy Jodłowej, fot. Urszula Oettingen

Szlak na Łysicę, fot. Tomasz Fafara

Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny we Wzdole-Kolonii

Położony jest na wzgórzu. Według zapisków historycznych pierwszy kościół istniał już w 1346 r., prawdopodobnie był drewniany. Późniejszą świątynię, która oparła się zawieruchom wojennym, można oglądać do dziś.

sukienką i koronami z 1700 r. W kaplicy zaś znajduje się XVII-wieczny obraz Matki Boskiej Szkaplerznej, zwanej Madonną Wzdólską.

Wypożazenie jest jednolite – zdecydowana jego większość powstała bowiem bezpośrednio

Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny we Wzdole-Kolonii, fot. Tomasz Fafara

Wzniesiona w 1687 r. z fundacji Bernarda Serwallego – królewskiego sekretarza – urzeka swoim barokowym wystrojem. Niestety przebudowa z roku 1938 przyczyniła się do mocnego zatarcia tego stylu.

W latach 80. XX wieku poddano zabiegom konserwatorskim ołtarz główny, w którym znajduje się obraz Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z 1696 roku, nakryty

po wybudowaniu świątyni. Boczne ołtarze, ambona z posągami Ewangelistów, krucyfiks i drewniana okładzina łuku tęczowego, chór muzyczny – wszystko powstało pod koniec XVII stulecia. Warto zwrócić uwagę na kamienną, późnorenansową chrzcielnicę z przełomu XVI i XVII wieku, która jest najstarszym elementem kościelnego wyposażenia.

Podczas II wojny Światowej ks. Antoni Drygas zdobywał materiały na budowę kościoła, a okoliczni rolnicy furmankami z kamieniołomów przywozili kamienne bloki. Wydaje się to niezrozumiałe i ponad ludzkie siły, a jednak... W czasie wojny wykonane zostały także kamienne schody prowadzące do świątyni. Kilkadziesiąt stopni z piaskowca prezentuje się okazale.

Wnętrze kościoła we Wzdole-Kolonii, fot. Ewa Kita

Cmentarz parafialny we Wzdole-Kolonii

Złożony w pierwszej połowie XIX w. wraz z murem z cennym dobrem kultury oraz miejscem historycznym będącym świadectwem życia pokoleń ludzi, którzy przyczynili się do rozwoju miejscowości. Tutaj znajdują się mogiły pomordowanych w 1943 roku przez Niemców mieszkańców wsi Kapkazy, Wiącka i Klonów. Wpisany jest do rejestru zabytków.

Mogiły pomordowanych mieszkańców w 1943 r. na cmentarzu parafialnym we Wzdole-Kolonii, fot. Urszula Oettingen

Kapliczka Św. Barbary

Na wzgórzu Barbarka, przy drodze łączącej Bodzentyn z Suchedniowem, pomiędzy wsiami Wzdół Rządowy i Michniów, górnicy z Siekierna, którzy codziennie przechodzili przez wzgórze w drodze do Suchedniowa, wzniesli w połowie XIX wieku kapliczkę pw. Św. Barbary.

W pobliżu kapliczki znajduje się pomnik z tablicą upamiętniającą

złożenie przez ośmiu żołnierzy kampanii wrześniowej 1939 r. oraz uczniów miejscowej szkoły przysięgi na wierność Rzeczypospolitej, służących potem w oddziale Armii Krajowej „Wybraniec”.

Warto odwiedzić to miejsce, gdyż ze wzgórza roztacza się wspaniały widok na Pasmo Klonowskie, Łysicę i inne miejsca.

Wzgórze Świętej Barbary, widok na kapliczkę i pomnik, fot. Urszula Oettingen

Obiekty małej architektury sakralnej

Region świętokrzyski, w tym również Gmina Bodzentyn, jest terenem wyjątkowo bogatym w obiekty małej architektury sakralnej.

Nieliczone kapliczki i krzyże przydrożne zdobią tutaj krajobraz od wielu lat. Zobaczyć tu można niemal wszystkie ich rodzaje.

Figura Św. Floriana na Rynku Górnym w Bodzentynie, fot. Tomasz Fafara

Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Psarach-Starej Wsi

Replika nagrobka Józefa Szermentowskiego przy kościele Św. Ducha w Bodzentynie, fot. Urszula Oettingen

Szkoła powstała w budynku własnym, ze składek mieszkańców. Budynek znajdował się na gruncie nadanym przez rząd rosyjski, jednak trudno ustalić dokładny czas założenia szkoły. Prawdopodobnie był to rok 1865. Do tej wiejskiej szkółki uczęszczał Stefan Żeromski. W 1873 r. z pobliskich Ciekot przywieźli go tu rodzice jako dziewięcioletniego chłopca. Scenę przyjazdu do szkoły opisał dorosły już pisarz w powieści „Szyfrowe prace”.

W październiku 2014 r., z inicjatywy Stowarzyszenia Rozwoju Wsi i Edukacji „Nasza Szkoła” w Psarach-Starej Wsi, odbyła się podniosła uroczystość. Z okazji 150. rocz-

Tablica upamiętniająca miejsce szkoły w Psarach-Starej Wsi, do której uczęszczał Stefan Żeromski, fot. Urszula Oettingen

nicy urodzin Stefana Żeromskiego w miejscu, gdzie znajdowała się szkoła, odsłonięto kamień z tablicą pamiątkową. W uroczystości udział wzięła Barbara Wachowicz, która w swoich publikacjach w pięknych słowach pisała o Ojczyźnie Żeromskiego. Również w tym czasie miejscowa nowa szkoła podstawowa otrzymała imię Stefana Że-

romskiego oraz sztandar. O tym fakcie mówi tablica w holu szkoły. Nad nią umieszczono obraz namalowany w 1974 r. na zajęciach koła plastycznego, prowadzonego przez byłego Dyrektora szkoły Pana Witolda Combera, zasłużonego działacza społecznego i regionalisty, zatytułowany: Przyjazd Stefana Żeromskiego do szkoły w Psarach.

Płyta Stefana Żeromskiego na Górze Sieradowskiej, fot. Urszula Oettingen

Płyta Stefana Żeromskiego na Górze Sieradowskiej

Stefan Żeromski często odwiedzał Sieradowice – majątek należący do rodziny Zalewskich. Przez kilka miesięcy był nauczycielem Emila Zalewskiego syna Ksawerego Franciszka i Antoniny z Turskich. W tym czasie, w 1885 r. wspólnie podziwiali widoki z Góry Sieradowskiej.

W 1981 r. Antoni Waciński zasłużony pedagog ufundował płytę na stoku Góry Sieradowskiej. Wyryto na niej fragment tekstu z „Dzienników” Żeromskiego sławiący okoliczny pejzaż:

Wybraliśmy się na wysoką górę... tuż za Sieradowicami, skąd rozciągała się mapa całej okolicy. To bogata polska ziemia, kraj patriotów, w których duszach panuje uczucie wolności... Nie ma miejsca pokora...

Tu chodzą z czołami wzniesionymi wysoko...Piękny to krajobraz... Wszystko takie kochane, że tylko patrzeć i patrzeć i łzę ocierać co się wyrwa z nieznanego tajnika radości.

„Gwiazdne Miasteczko” w Psarach–Kątach

W październiku 1974 roku w miejscowości Psary-Kąty otwarto naziemną stację łączności satelitarnej, która przez prawie 30 lat umożliwiała połączenie z dowolnym punktem na Ziemi i była symbolem nowoczesności. Było to jedyne w Polsce Centrum Usług Satelitarnych należące do Telekomunikacji Polskiej S.A. Mieszkańcy nieformalnie nazwali jednostkę „Gwiazdnym Miasteczkiem”, któ-

rej głównym założeniem funkcjonowania, było zapewnienie Polsce łączności satelitarnej z ówczesnymi krajami bloku wschodniego. W czasach świetności przekazów satelitarnych w miejscowości Psary-Kąty działało 7 anten, największa miała średnicę 32 m i ważyła aż 300 ton. Jej główną rolą była obsługa systemu Intelsat, który umożliwiał transatlantyczne połączenie centrali telefonicznych w Polsce

Satelity w Psarach-Kątach, źródło ckinfo.pl

i w USA. Dzięki widocznym z daleka talerzom anten, „Gwiazdne Miasteczko” szybko stało się niezwykle popularną atrakcją turystyczną. Wraz z rozwojem technologicznym międzynarodowych sieci światłowodowych, gwałtownie spadło zapotrzebowanie na przesyłanie połączeń głosowych

za pośrednictwem satelity oraz transmisji danych z trudno dostępnych miejsc, co doprowadziło do upadku Ośrodka w Psarach-Kątach. Jesienią 2010 roku z krajobrazu Gminy Bodzentyn zniknęły budzące zainteresowanie i sensację talerze anten.

Dzbaniska we wsi Kapkazy, fot. Ewa Kita

Dzbaniska we wsi Kapkazy

Na rozległej łące we wsi Kapkazy znajdują się dwa ogromne, ceramiczne naczynia. Wewnątrz dzbanów bije źródło z krystalicznie czystą wodą. To niezwykle urokliwe miejsce jest ulu-

bionym celem spacerów zarówno mieszkańców jak i turystów odwiedzających Gminę Bodzentyn. Można tu odkrywać piękną przyrodę, żywą wodę i życie w rytmie natury.

Turystyka i przyroda

Świątokrzyski Park Narodowy

Świątokrzyski Park Narodowy powstał w 1950 roku jako jedyny park narodowy w naszym województwie. Jego utworzenie oparte było na chęci ochrony naturalnych środowisk leśnych, a w szczególności lasów Puszczy Jodłowej opisywanej przez Stefana Jodłowych i jodłowo-bukowych oraz zalegających na stokach pasma gołoborzach. Lasy te przeważają w drzewostanach opisywanego parku. Wędrując wytyczonymi i dobrze utrzymanymi szlakami spotkamy tu również zbiorowiska lasów sosnowych, świerkowych

Gołoborze na Łysicy, fot. Ewa Kita

Żeromskiego, jak również gołoborzy występujących w łysogórach.

Obszar ŚPN został, w wyniku kontynuacji starań mających na celu ochronę rodzimej przyrody, powiększony w 1996 roku o obecny północno-zachodni fragment parku. Zasadnicza część parku znajduje się na terenie łysogór znanych z rozległych kompleksów

czy zbiorowiska łąkowe stanowiące urozmaicenie typowo leśnego charakteru tego obszaru. Przemierzając najwyższe szczyty Łysogór: Łysicę (która ma dwa wierzchołki - Łysicę oraz Skałę Agaty) i Łysą Górę będziemy mieli możliwość obserwacji malowniczych gołoborzy znajdujących się szczególnie na północnym zboczu pasma.

Gołoborza świątokrzyskie osiągać długość do 3 km i szerokość przekraczającą 100 m. Najniższe występują już na wysokości około 400 m n.p.m. Średni ciężar gła-

zów budujących gołoborze wynosi około 110 kg. Największą średnią masę pojedynczych kamieni odnotowano na gołoborzu Łysicy i Agaty.

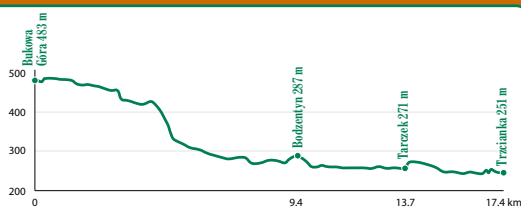
Natura 2000 – łysogóry

Specyfika szaty roślinnej w stosunku do pozostałej części Wyżyny Małopolskiej uwidacznia się w szczególności poprzez występowanie tu roślin charakterystycznych dla terenów wyżynnych i górskich. Znamienne dla zasadniczej części obszaru lasy jodłowe i jodłowo-bukowe stanowią wyjątkowe w tym regionie, zbliżone do formy naturalnej zbiorowiska. Obszar Natura 2000 – łysogóry to teren, gdzie może-

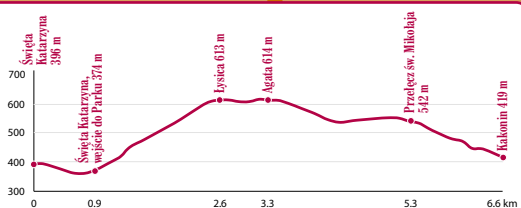
my obserwować lasy o zróżnicowanym wiekowo drzewostanie i składzie gatunkowym. Taka forma lasu – z niewielkim stopniem jego przekształcenia poprzez działalność człowieka świadczy o dużym stopniu ich naturalności. Z tras szlaków turystycznych możemy obserwować ponad stuletnie jodły i młode siewki. Obserwacja tych procesów jest możliwa dzięki stałej ochronie tego obszaru.

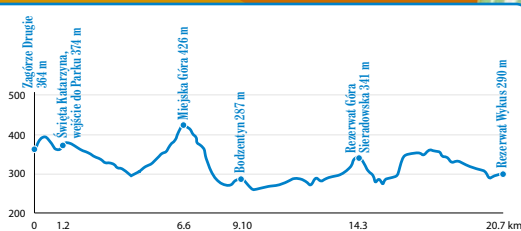
Widok ze wzgórza Św. Barbary, fot. Tomasz Fafara

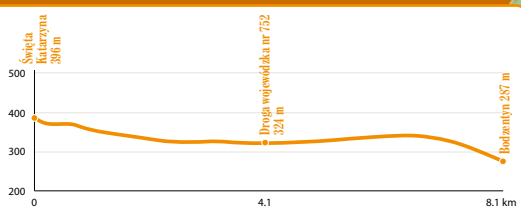
Zielony szlak turystyczny im. Jerzego Głowackiego

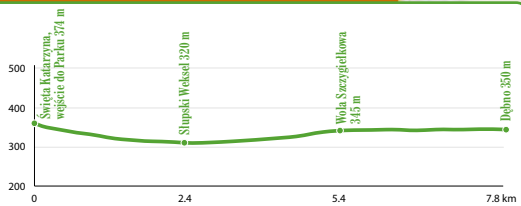
Czerwony szlak turystyczny im. Edmunda Massalskiego

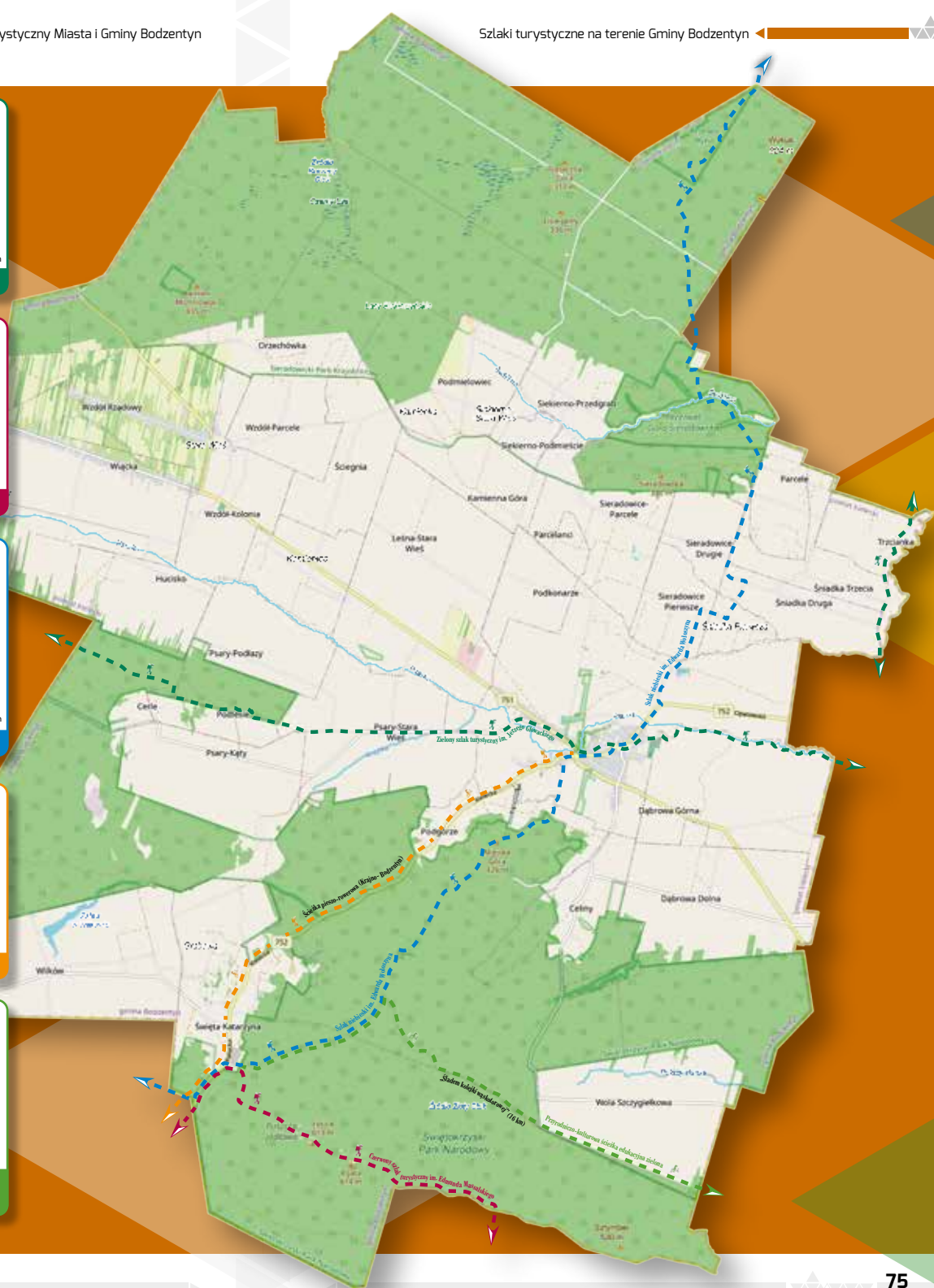
Niebieski szlak turystyczny im. Edwarda Wołoszyna

Ścieżka pieszo-rowerowa (Krajno-Bodzentyn)

Przyrodniczo-kulturowa ścieżka edukacyjna zielona „Śladem kolejki wąskotorowej”

Ścieżki piesze i rowerowe

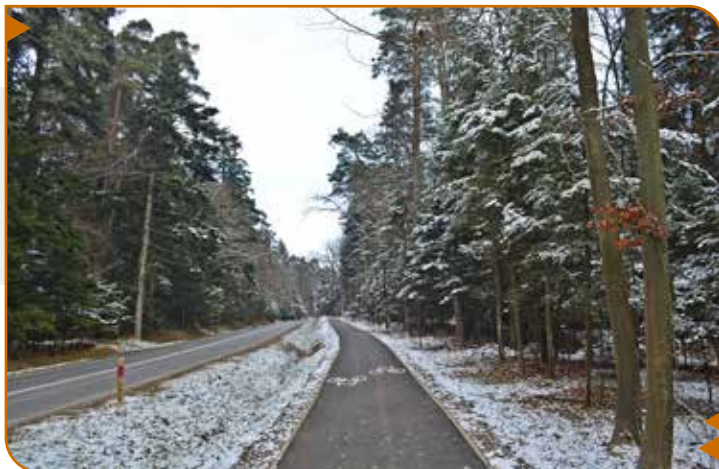
Ścieżka pieszo-rowerowa (Krajno- Bodzentyn)

Ścieżka pieszo-rowerowa (Krajno-Bodzentyn) otwarta w końcu 2020 roku jest elementem nowego szlaku komunikacyjnego, jaki ma przebiegać przez Góry Świętokrzyskie.

Nowa trasa, przeznaczona dla rowerów, umożliwia zarówno mieszkańcom, jak i turystom, aktywne spędzanie czasu wolnego wraz z podziwianiem walorów przyrodniczych naszej gminy, gdyż prze-

Ścieżka pieszo-rowerowa Krajno-Bodzentyn, fot. Urszula Oettingen

Ścieżka pieszo-rowerowa Krajno-Bodzentyn, fot. Urszula Oettingen

biega ona prawie w 90% przez teren Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Odcinek ścieżki jest fragmentem pętli świętokrzyskiej, który ciągnie się od granicy z Krajnem (gm. Górno) przez Świętą Katarzynę, wiodąc w kierunku Bodzentyna, dochodzi do miejscowości Podgórze. Długość całej trasy wynosi ok. 4 km. Dla zmęczonych podróżą lub tych, którzy chcą w tym urokliwym miejscu zatrzymać się na dłużej i nacieszyć wzrok pięknem przyrody, powstały miejsca wypoczynku w postaci wiat z ławeczkami i stolikami. Na terenie ścieżki umieszczone zostały tablice z informacjami na te-

Ścieżka pieszo-rowerowa Krajno-Bodzentyn, fot. Urszula Oettingen

mat gatunków roślin, zwierząt czy siedlisk przyrodniczych objętych ochroną.

Zielony szlak turystyczny im. Jerzego Głowackiego

Szlak prowadzi z Łącznej do Starachowic. Sam szlak na terenie gminy Bodzentyn popro-

wadzano wzdłuż kulminacji Pasma Klonowskiego ze szczytem Bukowa Góra (483 m n.p.m.) Podążając od

Dary natury, fot. Urszula Oettingen

zachodniej części pasma, poprzez miejscowość Psary-Stara Wieś, Bodzentyn i dalej w kierunku wschodnim, podziwiać możemy krajobraz malowniczej Doliny Bodzentyńskiej. Trasa prowadzi wzdłuż rzeki Psarki w kierunku miejscowości Tarczek z niezwykle urokliwym romańskim kościołem Św. Idziego z pierwszej połowy XIII wieku. Rzeka częściowo uregulowana, przecięta tamą, w niektórych miejscach tworzy malownicze zakola ze zbiorowiskami roślinnymi nie-

występującymi na przekształconym rolniczym terenie doliny. Cała rzeka wraz z przylegającymi do niej siedliskami stanowi obszar cenny przyrodniczo skupiający liczne gatunki rodzimej flory i fauny. Bogactwo owadów, ptaków czy ryb w tym pstrąga potokowego, płoci i klenia, przyciąga wielu amatorów fotografii, wędkarstwa i pieszych wędrówek. Na przyległych do koryta rzeki zbiorowiskach łąkowych spotykamy licznie gnieźdzące się ptaki i drobne ssaki.

Szlak niebieski im. Edwarda Wołoszyna

(Wąchock - Cedzyna o całkowitej długości 45,5 km)

Kamień michniowski, fot. Marcin Sikorski

Nie jest znana dokładna data oznakowania tego szlaku. W opracowaniu dr. Tadeusza Dybczyńskiego z 1924 roku

w Przewodniku po Łysogórach dotyczącym najważniejszych miejsc turystycznych regionu Łysogór opisywana jest Miejska Góra, lecz

nie wspomina się o istnieniu tam jakiegokolwiek szlaku.

Należy więc przyjąć, że szlak ten w tym czasie nie funkcjonował lub nie był oznaczony w terenie. Po analizie dokumentów opisujących działalność Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego należy wnioskować, że szlak powstał na przełomie lat 1924 – 1932. W dniu 19 czerwca 1932 roku podczas zjazdu okręgu kieleckiego PTK zwróco-

o oraz w opisach z roku 1962 pochodzących z pierwszej kroniki Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Trasa szlaku na terenie gminy Bodzentyn początek swój ma w Sieradowickim Parku Krajoznawczym, a kończy się na południowo-zachodnich rubieżach gminy. Specyfika tego terenu a szczególnie siedliska przyrodnicze i gatunki w nich występujące wpłynęły na objęcie obszaru ochroną Natura

Rynek Górny w Bodzentynie, fot. Tomasz Fafara

no się do Oddziału PTK w Starachowicach o objęcie swą opieką opisywanego szlaku, co daje nam pewność o istnieniu go przed wspomnianą datą. Potwierdza ten fakt drugie wydanie Mapy świętokrzyskich szlaków turystycznych z 1936 roku, z oznaczonym szlakiem w tym wydawnictwie. Kolejne wzmianki o już istniejącym szlaku spotykamy w późniejszych latach w literaturze krajoznawczej

2000. Występowanie zróżnicowanych gatunkowo lasów iglastych, mieszanych oraz fragmentarycznie liściastych stwarza przyrodniczą mozaikę, poprzecinaną licznymi ciekami wodnymi. Lasy te podobnie jak w kompleksie Łysogór wykazują charakter lasów górskich. W otoczeniu cieków i strumieni wykształciły się malownicze łąki trzęślicowe, ze względu na poziom uwilgocenia łąk występują tu rów-

niez torfowiska. Obszar Sieradowickiego Parku Krajobrazowego z licznymi trasami pieszymi i rowerowymi stanowi idealny teren na rodzinne wyprawy na rowerze lub pieszo.

Bogactwo kulturowe i przyrodnicze tego obszaru przenikające się w świętokrzyskich lasach zostało docenione poprzez tworzenie tu wielu pomników i form ochrony przyrody w tym wspomnianego obszaru Natura 2000, Rezerwatu

w Warszawie utworzonej w 1816 roku. Szkoła Leśna w Siekiernie działała od 1828 do 1831 r. Jej kierownikiem był prof. Wiktor Kozłowski, nadleśny w Bodzentynie, zasłużony badacz przyrody. Wraz ze słuchaczami szkoły uczestniczył w powstaniu listopadowym. Po jego upadku w ramach carskich represji szkołę w Warszawie i Siekiernie zamknięto. Obecnie jej istnienie upamiętnia kamień z okolicznościowym napisem.

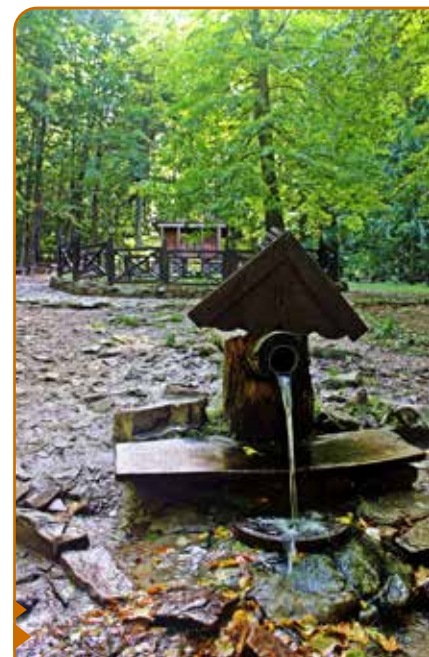
Czarna Woda – Świętokrzyski Park Narodowy, fot. Paweł Szczepaniak

Wykus – miejsca Zgrupowań Partyzanckich AK mjr. „Ponurego”, Rezerwatu Kamień Michniowski czy Użytku Ekologicznego Siekierno – miejsca dawnej Szkoły Leśnej Praktycznej będącej oddziałem Szkoły Szczególnej Leśnictwa

Chcąc wędrować szlakiem w kierunku południowym, powinniśmy się udać w stronę miejscowości Śniadka i Sieradowice. Po przejściu tych rolniczych i niezwykle malowniczych miejscowości dojdziemy do Bodzentyna będące-

go centralnym ośrodkiem administracyjnym na tym terenie. Swoją nazwę miejscowość przyjęła od założyciela miasta biskupa krakowskiego Bodzanty. Miasto przyciąga licznych turystów spacerujących po malowniczych uliczkach, podziwiających miejscowe zabytki. Historia tego miejsca związana z Pałacem Biskupów Krakowskich, układem urbanistycznym miasta, budowlami sakralnymi i małą architekturą pozwoli spędzić czas odkrywając historyczne skarby miejscowości.

Będąc na Rynku Górnym warto odwiedzić **Punkt Informacji Turystycznej**. Po zwiedzeniu miasta zachęcamy do dalszej podróży i odkrywania świętokrzyskiej przyrody na szlakach jedyne w województwie Paku Narodowego. Kierując się z Bodzentyna na Miejską Górę (426 m n.p.m.) będącą jednym ze szczytów Pasma Klonowskiego, można podziwiać piękną panoramę samego Bodzentyna jak i północnej części Gór Świętokrzyskich. Szlak turystyczny prowadzi ku szczytowi Miejskiej Góry, aby ominąć ją tuż poniżej szczytu, na zachodnim zboczu, a następnie kieruje się ku Dolinie Czarnej Wody. Przecina ją w miejscu przepływu rzeki, około 400 m na zachód od Obszaru Ochrony Czarny

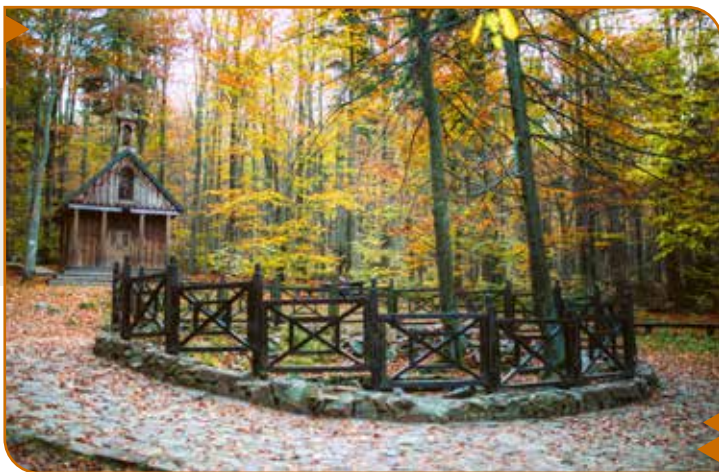

Woda ze źródła św. Franciszka, fot. Ewa Kita

Las i prowadzi dalej w stronę dawnej kolejki wąskotorowej, którą biegnie niemal do samej Świętej Katarzyny.

Święta Katarzyna, będąc bardzo często odwiedzaną miejscowością naszej gminy, oferuje szereg atrakcji dla turystów. Chcąc spędzić czas na łonie natury, możemy wędrować po Świętokrzyskim Parku Narodowym odwiedzając źródło św. Franciszka, z którego wypływa woda rzekomo o właściwościach leczniczych dla oczu.

Obrzeża Parku skrywają wiele tajemnic dla zwiedzających, znajdziemy tam zarówno Kapliczkę Janikowskich (tzw. Żeromskiego)

► Źródłko Św. Franciszka, fot. Tomasz Fąfara

z autentycznym podpisem Stefana Żeromskiego na jednej ze ścian obiektu. Będąc tu, warto zajrzeć do Klasztoru Sióstr Bernardynek. Obecnie to najstarszy zabytek tej miejscowości odwiedzany przez turystów wędrujących na Łysicę. Udostępnione jest wejście na krążanki, do mównicy i zabytkowego kościoła z ołtarzem Świętej Tekli.

Na turystów czekają tu również liczne atrakcje tj. **Muzeum minerałów** czy **Pracownia Ceramiki**

Czerwony szlak turystyczny im. Edmunda Massalskiego

W wydawnictwie z 1924 roku Dybczyński pisze, że przez grzbiet Łysogór jest droga leśna dość wyraźna, przeprowadzona przez północną krawędź grzbietu na całej prawie rozciągłości.

To pierwszy wyznaczony szlak turystyczny w Górach Świętokrzyskich, jego przebieg wytyczono

Regionalnej, nie bez znaczenia jest bardzo dobrze rozwinięta baza hotelowa i agroturystyczna.

Dla regionalistów warto wspomnieć o znaczeniu tego terenu dla rozwoju turystyki. Za sprawą pioniera polskiej turystyki Aleksandra Janowskiego powstało tu w roku 1910 **pierwsze schronisko**. Zostało ono zorganizowane w domu Andrzeja Janickiego w posiadłości przy obecnej ul. Kieleckiej.

w 1926 roku, oznaczając go kolorem czerwonym. Przebieg został opracowany przez Kazimierza Kaznowskiego i Edmunda Massalskiego. Czerwony szlak turystyczny zaczęto reklamować m.in. poprzez wydanie broszur. Pierwszą

z nich była broszura „Piesze szlaki turystyczne w Górach Świętokrzyskich” wydana w 1927 r. przez Polskie Towarzystwo Krajoznawcze w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Jednak już w latach wcześniejszych uczęszczali nim turyści oprowadzani najczęściej przez przewodnika, co opisuje w swoich opracowaniach Janowski polecając piesze przejście ze Świętej Katarzyny przez szczyt gór do Nowej Słupi. Twierdził, że jest to interesująca, pełna powabu część wycieczki.

Jest to najdłuższy szlak turystyczny na terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego, prowadzący jednocześnie do najczęściej odwiedzanych miejsc tego regionu. To zarazem fragment tzw. głównego szlaku turystycznego Gołoszyce – Kuźniki a łącznej dłu-

► Szlak na Łysicę, fot. Tomasz Fąfara

gości 105 km. Na terenie ŚPN prowadzi on od miejscowości Święta Katarzyna do Trzcianki – 18,8 km. Podążając szlakiem od Świętej Ka-

► Wejście do Świętokrzyskiego Parku Narodowego, fot. Tomasz Fąfara

tarzyny na Łysicę, Górę Agatę możemy zwiedzić różnorodne ekosystemy Puszczy Jodłowej.

Od chwili utworzenia tego szlaku do roku 1974 przebiegał on przez szczyt Pasma Łysogórskiego, prowadząc granią aż na Łysą Górę. W wyniku zachodzących zmian na skutek działalności człowieka władze Parku postanowiły zmienić przebieg szlaku i skierować go od kapliczki Św. Mikołaja do Kakonina, by następnie poprowadzić poprzez Kakonin i Bieliny Podlesie,

Gór Świętokrzyskich – Łysicy oraz Łysej Góry z charakterystycznymi dla tego regionu gołoborzami. Większość turystów podążając szlakiem, rozpoczyna swą wędrówkę od Świętej Katarzyny kierując się ku Łysicy aby zdobyć ten owiany legendami szczyt Łysogór.

Nazwa samej miejscowości według legendy wywodzi się od drewnianej figurki Świętej Katarzyny przywiezionej na ten teren przez rycerza króla Władysława Jagiełły Wacławka, figurka znajduje

Łysica, fot. Tomasz Fąfara

się obecnie na terenie zabytkowego klasztoru Sióstr Bernardynek. Po drodze na Łysicę korzystając z licznych atrakcji, możemy zatrzymać się przy pomniku pomordowanych mieszkańców Św. Katarzyny, pomniku naszego wieszczki Stefana Żeromskiego sławiącego te urokliwe lasy w poemacie

Obecna, jak i wcześniejsza trasa szlaku należy do najbardziej atrakcyjnych w naszym regionie. Powodem dużego zainteresowania tym szlakiem turystów jest zlokalizowanie na nim najwyższego szczytu

Łysica, fot. Tomasz Fąfara

„Puszcza Jodłowa”, czy orzeźwić się przy źródle Św. Franciszka. Trasa na Łysicę to jedna z bardziej urokliwych tras turystycznych, gdzie możemy podziwiać piękno świętokrzyskich lasów, oddychać świeżym powietrzem i cieszyć się spokojem i ciszą naszych gór.

Wzdłuż trasy znajdziemy miejsca odpoczynku dla turysty i tablice edukacyjne omawiające

tajemnice Puszczy Świętokrzyskiej. Po dotarciu na Łysicę ciesząc się ze zdobycia szczytu góry, możemy podziwiać gołoborza stopniowo zarastane przez las. Wspólne przenikanie się tych środowisk stanowi niepowtarzalny i niezwykle malowniczy widok warty zatrzymania w obiektywie aparatu.

Przyrodniczo-kulturowa ścieżka edukacyjna zielona „Śladem kolejki wąskotorowej” (16 km)

Ścieżka powstała w 2019 roku. Łączy dwa największe ośrodki turystyczne Łysogór: Świętą Katarzynę i Nową Słupię, przebiegając wzdłuż miejscowości takich jak Wola Szczygiełkowa czy Dębno. Szlak pokrywa się z dawną trasą kolejki wąskotorowej, która powstawała etapami – od I wojny

światowej do końca II wojny światowej.

Pierwotnym zadaniem świętokrzyskiej kolejki był transport drewna do tartaku w Zagnańsku, później przewożono rudy żelaza do kopalni w Rudkach oraz piasku, jak również wykorzystywano ją do przewozu osób.

Obecnie ścieżka została dostosowana do pieszej wędrówki i przejazdu rowerem.

Dlaczego warto przejść tym szlakiem?

Atrakcji na ścieżce nie brakuje, oprócz niesamowitych walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych, można zobaczyć nieczynny leśny kamieniołom wybudowany na potrzeby

kolejki, pozostałości po rampie ze stacją kolejki, bocznica i mijanką, tzw. Duży Most czy Słupski Weksel, gdzie budownicy kolejki odkryli skarb z czasów powstania styczińskiego. Warte zobaczenia będą również elementy przyrodnicze takie jak: okazałe wychodnie skalne, cenne przyrodniczo ekosystemy lasu i łąki czy wypływające przy trasie źródelko.

Szlak turystyczny „Góry z Natury”

Szlak prowadzi po gospodarstwach w gminie Bodzentyn. Ukazuje klimat świętokrzyskiej wsi i związanych z nią tradycji. Na trasie wycieczki znalazły się „Pasieka” oraz „Dom Gościnny Marysieńka” w Świętej Katarzynie, agroturystyka „Na Górcie” w Wiącce, „Lniana Ostoja” w Ściegni. W ciągu pięciu godzin mogą Państwo poznać specyfikę każdego z miejsc. „Pasieka” oferuje poznanie życia pszczół i degustację kilku rodzajów miodów.

W Gospodarstwie „Na Górcie” można dowiedzieć się co to takiego lalki Motanki, a także zobaczyć proces młócenia lnu i zjeść pyszny chleb wyjęty prosto z pieca. Panie ze Stowarzyszenia „Świętokrzyskie Tkaczki” w „Lnianej Ostoi” opowiedzą o powstawaniu świętokrzyskich zapasek, przeprowadzą przez każdy etap tradycyjnego tkania na starych krosnach i poczęstują drożdżowym ciastem.

Rekreacja

Wilkowski zalew

W sezonie wakacyjnym nad wilkowskim zbiornikiem wodnym można wspaniale odpocząć. Zalew w Wilkowie w gminie Bodzentyn to jeden z najpiękniej położonych akwenów w regionie. Z plaży roztacza się jedyny w swoim rodzaju widok na łysicę - najwyższy szczyt Gór Świętokrzyskich należący do Korony Gór Polski.

10-hektarowej powierzchni tafli zbiornika kajakami lub rowerami wodnymi, otoczeni lasami i górami.

Z kolei na spacerowiczów oraz miłośników aktywnego wypoczynku czeka ponad dwukilometrowa, oświetlona ścieżka rowerowo-spacerowa, wyłożona kostką, a także trasa zdrowia, siłownia zewnętrzna z miejscami przeznaczonymi do ćwiczeń, a także tablicami infor-

Zalew w Wilkowie, fot. Tomasz Fąfara

Można tu wypocząć z rodziną i spokojnie powędrować.

Dla miłośników kąpeli czeka długa plaża pełna czystego piasku. Nad bezpieczeństwem ludzi co roku czuwa dwóch ratowników. Wyznaczone miejsce do kąpeli spełnia wszystkie warunki sanitarno-epidemiologiczne.

Miłośnicy sprzętu wodnego mogą popływać na ponad

macyjnymi o ćwiczeniach fizycznych. Niedaleko od plaży znajduje się plac zabaw dla najmłodszych wyposażony w bezpieczne urządzenia do zabawy.

Położenie w pobliżu Kielc, duży parking na około osiemdziesiąt samochodów oraz dodatkowe atrakcje, to niewątpliwe atuty wilkowskiego zbiornika wodnego.

Zalew w Wilkowie, fot. Urszula Oettingen

Zimą w Bodzentynie każdy odnajdzie coś dla siebie

Podczas zimowych miesięcy, tak samo jak i letnich, na terenie naszej gminy można korzystać z pieszych wędrówek po lasach, mieście i malowniczej okolicy, lecz zima w Bodzentynie to przede wszystkim czynny stok narciarski Baba Jaga Bodzentyn. Wyciąg położony jest w samym

centrum Gór Świętokrzyskich na zboczu Miejskiej Góry (426 m n.p.m.). Ze szczytu stoku rozciąga się panorama na Bodzentyn oraz pobliskie miejscowości, które zimą zasypane śniegiem tworzą wyjątkowy dla Gór Świętokrzyskich klimat. Do dyspozycji pasjonatów zimowego szaleństwa oddane są

Gołoborze, fot. Tomasz Fąfara

Stok narciarski Baba Jaga w Bodzentynie, fot. Tomasz Fąfara

co roku trzy wyciągi oraz karczma, w której każdy odnajdzie pyszne regionalne potrawy oraz napoje, które rozgrzeją podczas pobytu na stoku. Dla gości co roku dostępny jest wyciąg orczykowo – talerzykowy o długości 650 metrów, po-

dwójny orczyk o długości 570 m oraz wyciąg na linę, bezpodporow o całkowitej długości 130 m. Aktualne warunki na stoku, cennik oraz aktualności znajdą państwo pod adresem:

nartybodzentyn.pl

Wiosna, lato, jesień, zima cały rok aktywnie w Bodzentynie

Na terenie Miasta i Gminy Bodzentyn znajduje się wiele miejsc przeznaczonych do aktywnego wypoczynku. Wśród nich są dwa boiska „Orlik”. Pierwsze znajduje się w Bodzentynie przy ulicy Wolności 4. Drugie mieści się w pobliżu szkoły we Wzdole Rządowym. Na każdym z nich korzystać można z boiska do piłki nożnej, siatkówki, koszykówki, piłki ręcznej, tenisa oraz badmintonu. Na wyposażeniu Orlika są piłki i akcesoria do wszystkich wyżej wy-

mienionych sportów oraz toalety i szatnie.

Niemal w każdej miejscowości w naszej gminie przy świetlicach, szkołach lub remizach znajdują się place zabaw dla dzieci oraz lokalne boiska do gry w piłkę nożną. Ponadto przy szkole mieszczącej się przy ulicy Wolności 4 w Bodzentynie znajduje się nowoczesny skatepark oraz zewnętrzna siłownia. Każde z tych miejsc jest dostępne zarówno dla mieszkańców, jak i turystów przez cały rok.

Górzyste tereny, czyste powietrze i piękne widoki naszej gminy są idealnym miejscem do aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu każdą porą roku. Swoje miejsce odnajdą tu biegacze oraz rowerzyści, dla których tras z roku na rok jest coraz więcej. Nie brakuje również zawodów, podczas których można sprawdzić swoją siłę na wielu dystansach. Co rok w sierpniu odbywają się zawody sportowe MTB Cross Run oraz MTB Cross, gdzie ich meta oraz start znajduje się na Rynku Górnym w Bodzentynie. Zarówno biegi jak i wyścigi rowerowe uważane są przez organizatorów za jedno z najtrudniejszych w całym cyklu, ale również odbywające się w najpiękniejszej scenerii natury.

Miesiąc później, nad Zalewem w Wilkowie, odbywa się kolejne święto biegaczy. Bieg Nocny wokół zbiornika wodnego w Wilkowie jest nową inicjatywą z roku na rok zyskującą na popularności. Podczas pierwszej edycji tych zawodów na starcie pojawili się uczestnicy nie tylko z naszej gminy, ale również goście z całego powiatu kieleckiego oraz spoza granic województwa. Ponadto warto dodać, że na terenie gminy funkcjonuje wiele stowarzyszeń i klubów sportowych, które kultywują aktywność fizyczną m.in. ULKS Guliwer, LKS Łysica.

Aktualne informacje na temat zbliżających się zawodów znajdą Państwo na stronie:

www.bodzentyn.pl

MTB Cross Run, fot. Tomasz Fąfara

Wydarzenia kulturalne

Ze względu na położenie, jak i bogatą historię naszej gminy przez cały rok w samym Bodzentynie oraz niemal wszyst-

kich miejscowościach położonych w naszym regionie odbywa się wiele wydarzeń kulturalnych.

Mieszkańcy Miasta i Gminy Bodzentyn, jak i przyjezdni goście biorą udział w licznych wydarzeniach o charakterze historyczno – patriotycznym, religijnym, folklorystycznym oraz rozrywkowym. O każdej porze roku mogą Państwo trafić na wydarzenia, które z pewnością pozwolą odkryć nasz

zakątek kraju i dowiedzieć się więcej o panujących lokalnie zwyczajach i obyczajach.

Główną doroczną imprezą przyciągającą tysiące widzów z gminy, powiatu oraz całego regionu są Dni Bodzentyna organizowane w pierwszy weekend lipca. Dwudniowe wydarzenie łączy w sobie

Dni Bodzentyna, fot. Tomasz Fąfara

Medal upamiętniający 660-lecie nadania praw miejskich miastu Bodzentyn, fot. Urszula Oettingen

historię, tradycję oraz nowoczesność. Jest to jedyna taka impreza w całym roku, podczas której można zobaczyć lokalnych artystów oraz wszystkie zespoły folklorystyczne działające na terenie gminy Bodzentyn podczas specjalnego bloku folklorystycznego na głównej scenie. Wśród kilkunastu zespołów folklorystycznych odnajdą Państwo ludzi z pasją, kochających region i będących żywym przykładem pięknej regionalnej tradycji Gór Świętokrzyskich.

Dni Bodzentyna, fot. Tomasz Fąfara

Wiele z tych zespołów gościło na deskach największych scen w naszym kraju i posiada na swoim koncie czołowe miejsca w międzynarodowych konkursach folklorystycznych.

Każde wydarzenie kulturalne jest organizowane przy udziale mieszkańców naszej społeczności, którzy zintegrowani w wielu stowarzyszeniach, grupach i zespołach czynnie kultywują trady-

cje historyczne ogólnokrajowe, jak i regionalne, ale również tradycje folklorystyczne czy tkackie będące nierozłączną częścią polskiego dziedzictwa. Zespoły folklorystyczne można spotkać niemal na wszystkich większych i mniejszych obchodach w gminie. W okresie wiosenno–letnim w sołectwach odbywają się festyny organizowane przez lokalne stowarzyszenia.

Zespoły folklorystyczne z Gminy Bodzentyn, fot. Tomasz Fąfara

W uroczystościach patriotycznych od 2016 roku udział biorą druhowie, odbudowanego w gminie Bodzentyn po 30 latach, Związku Harcerstwa Polskiego. Misją harcerstwa jest wspieranie wychowania dzieci i młodzieży zgodnie z wartościami, takimi jak: patriotyzm, braterstwo, przyjaźń, służba, wiara, praca, sprawiedliwość, wolność i pokój.

W 2018 roku ważnym wydarzeniem były obchody 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodle-

głości, podczas których posadzono „dęby pamięci” poświęcone osobom zasłużonym w walce o wolność.

Muzycy z Młodzieżowej Orkiestry Dętej OSP w Bodzentynie, dzięki różnorodnemu repertuariowi, uświetniają swoimi występami wiele uroczystości. Historia powstania Orkiestry Dętej sięga drugiej połowy XIX wieku i począwszy od momentu założenia do chwili obecnej zespół cieszy się powszechnym uznaniem.

Harcerze z Gminy Bodzentyn na Wykusie, fot. Dagmara Zagórska

Tabliczki przy Dębach Pamięci „Kazimierz” i „Jan” na Skwerze Wolności w Bodzentynie, fot. Urszula Oettingen

Stowarzyszenie „Świątokrzyskie Tkaczki”

Niegdyś Bodzentyn słynął z wysokiej jakości tkanin produkowanych na krosnach niemal przez całe rodziny i niemal w każdym domu. Przez pokolenia tkactwo było pielęgnowane i technika przekazywana z babki na matkę i z matki na córkę, które potrafiły utkać na krosnach zapałki, chodniki, chusty, obrusy oraz popularne i kojarzone z naszym regionem Pasiaki Świątokrzyskie.

rozbudzają Świątokrzyskie Tkaczki. Grono kobiet z gminy Bodzentyn postanowiło w 2014 roku powrócić do wspomnień i stworzyć grupę, która przywróci choć kawałek pięknej tradycji i historii tkactwa w naszym regionie.

Tkaczki z gminy Bodzentyn, można odwiedzać w gospodarstwie agroturystycznym „Na Górcie” w Wiącce, agroturystyce „Lniana Ostoja” w Ściegni oraz

Tkaczki spod Łysicy, fot. Tomasz Fafara

Od lat 50. do 90. ubiegłego wieku w Bodzentynie prężnie funkcjonowała Spółdzielnia Pracy Rękodzieła Ludowego i Artystycznego „Tkactwo Świątokrzyskie”. Niestety po tym zakładzie pozostały jedynie wspomnienia, które z sukcesem

w agroturystyce „Zacisze pod Gołyską” we Wzdole-Parcelach.

Na kolejnej stronie prezentujemy Państwu wydarzenia, które na stałe wpisały się w kalendarium imprez w naszej gminie.

Kalendarz wybranych wydarzeń:

STYCZEŃ

- » Marsz Powstańców Styczniowych,
- » Orszak Trzech Króli.

LUTY/MARZEC

- » Dyktando Gwarowe,
- » Bodzentyńskie ostatki.

MARZEC

- » Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” w Leśnej-Starej Wsi.

MARZEC/KWIECIEŃ

- » Wielkanocny kiermasz wiosenny.

MAJ

- » Uroczystości patriotyczne 3 Maja,
- » Międzynarodowy Dzień Strażaka,
- » Pacyfikacja Woli Szczygielkowej.

CZERWIEC

- » Uroczystości Wykusowe,
- » Pacyfikacja Bodzentyna,
- » Pacyfikacja Psary-Podlesie.

LIPIEC

- » Dni Bodzentyna,
- » Festiwal Zupy Rybnej „Złota Rybka”,
- » Zajęcia wakacyjne w MGCKiT.

SIERPIEŃ

- » Festiwal Wędrowania,
- » Świętokrzyskie Dni Miodu,
- » MTBCross i MTBRun,
- » Dożynki gminne,
- » Zajęcia wakacyjne w MGCKiT.

WRZESIEŃ

- » Narodowe Czytanie,
- » Nocny bieg w Wilkowie,
- » Święto Ziemniaka w Wiąccze.

PAŹDZIERNIK

- » Rajd pieszy – Przedwiośnie,
- » Marsz Szlakiem Józefa Piłsudskiego.

LISTOPAD

- » Kwesta na renowację zabytkowych nagrobków w Bodzentynie,
- » Narodowe Święto Niepodległości,
- » Powiatowy Przegląd Pieśni Patriotycznych,
- » Cecyliada – koncert muzyki sakralnej.

GRUDZIEŃ

- » Bał mikołajkowy,
- » Spotkania opłatkowe,
- » Koncert Kolęd i Pastoralek Młodzieżowej Orkiestry Dętej OSP

Więcej informacji na temat zbliżających się wydarzeń znajdą Państwo odwiedzając adres:

www.bodzentyn.pl

Ważne adresy:

Punkt Informacji Turystycznej w Bodzentynie

ul. Rynek Górny 11
26-010 Bodzentyn
tel. 693 690 333

Punkt Informacji Turystycznej w Świętej Katarzynie

(otwarty w sezonie turystycznym)
Święta Katarzyna
ul. Kielecka 27
26-010 Bodzentyn

Urząd Miasta i Gminy w Bodzentynie

ul. Suchedniowska 3
26-010 Bodzentyn
www.bodzentyn.pl
tel. (41) 311 50 10

Dyrekcja Świętokrzyskiego Parku Narodowego

ul. Suchedniowska 4
26-010 Bodzentyn
tel. (41) 311 51 06
www.swietokrzyskipn.org.pl

Stacja Paliw PKN ORLEN

(czynne całą dobę)
ul. Suchedniowska 73,
26-010 Bodzentyn
tel. (24) 256 08 06

Powiatowe Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Bodzentynie

ul. Wolności 1A
26-010 Bodzentyn
tel. (41) 311 61 91

Urząd Pocztowy w Bodzentynie

ul. Suchedniowska 1
26-010 Bodzentyn
tel. (41) 311 50 96

Ośrodek Zdrowia w Bodzentynie

ul. Ogrodowa 1
26-010 Bodzentyn
tel. (41) 311 52 15

Ośrodek Zdrowia w Świętej Katarzynie

Święta Katarzyna
ul. Żeromskiego 5,
26-010 Bodzentyn
tel. (41) 311 21 18

Ośrodek Zdrowia w Starej Wsi

Stara Wieś 28,
26-010 Bodzentyn
tel. (41) 312 02 06

Komisariat Policji

ul. Piłsudskiego 3
26-010 Bodzentyn
tel. (41) 349 36 82

Projekt pn. „Ukierunkowanie ruchu turystycznego przyjaznego przyrodzie obszaru Natura 2000 Łysogóry poprzez budowę ścieżki pieszo-rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą” realizowany w ramach Działania 4.5 „Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

